

ՀԱՅԳՈՒԿ

Ե. ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 3,4
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ/ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1984

HAYTOUG

ՕՐԳԱՆ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՅ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Սփիռ

Քամին է երգում ինչ-որ եղանակ,
Որ Պեթրովենին պատի կը բերեր:

Մութ հորիզոնին աղօտ աչքալույս՝
Մի ռեմբրանդեան նորաշալտ նկար:

Շէքսպիրին է կեանքը ձեռ առնում
Իր ողբերգական տրամաներով...

Իսկ մե՛նք՝ ե՛ս ու դո՛ւ... արուեստ եմ
Եւ... մի այնպիսի՝ համոզումաժողով:

Որ Սերուանտեսի հերոս

Քամին է երգում ինչ-որ եղանակ,
Որ Պեթրովենին պատի կը բերեր:

Մութ հորիզոնին աղօտ աչքալույս՝
Մի ռեմբրանդեան նորաշալտ նկար:

Շէքսպիրին է կեանքը ձեռ առնում
Իր ողբերգական տրամաներով...

Իսկ մե՛նք՝ ե՛ս ու դո՛ւ... արուեստ եմ
Եւ... մի այնպիսի՝ համոզումաժողով:

Որ Սերուանտեսի հերոս

Քամին է երգում ինչ-որ եղանակ,
Որ Պեթրովենին պատի կը բերեր:

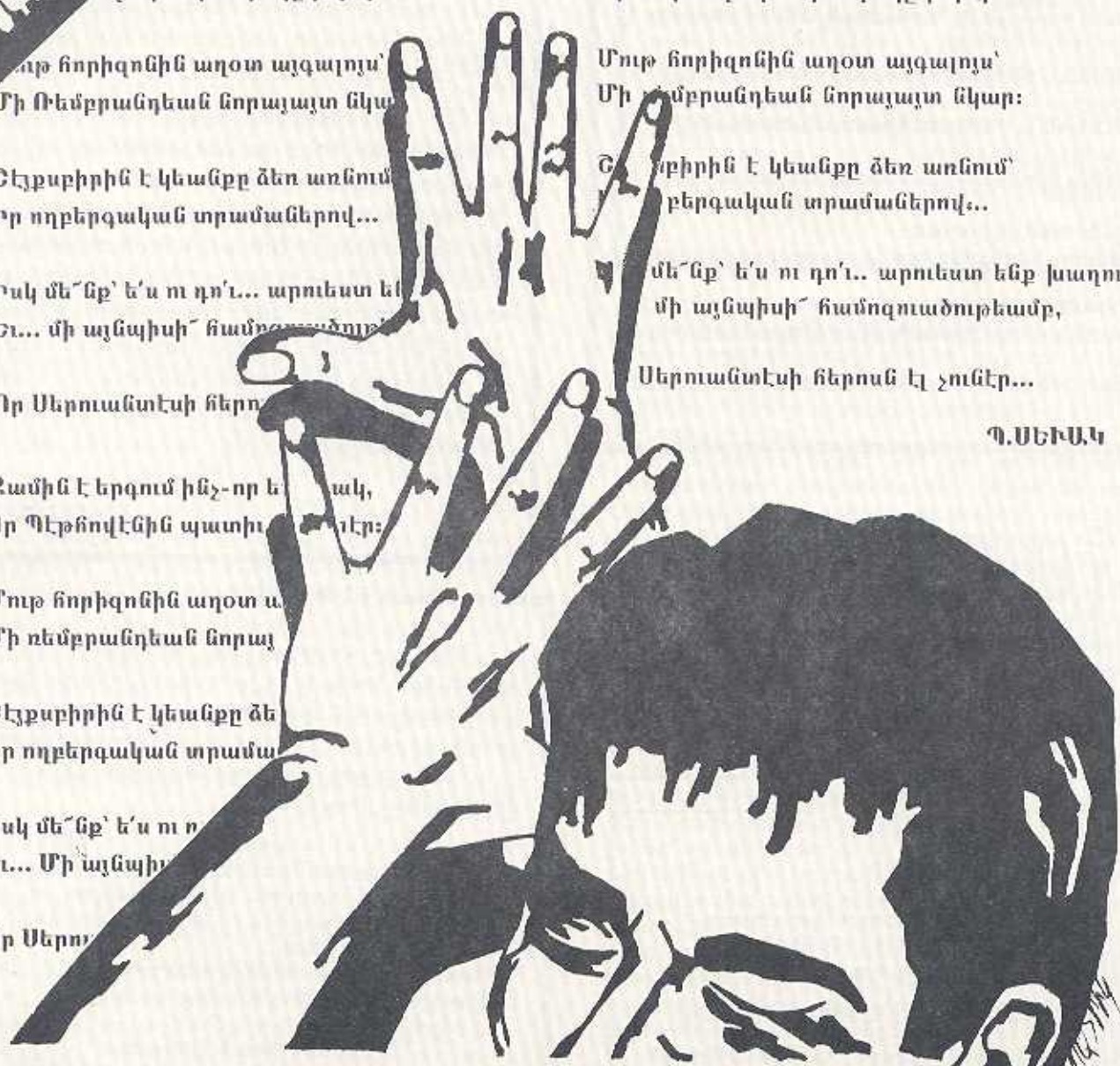
Մութ հորիզոնին աղօտ աչքալույս՝
Մի ռեմբրանդեան նորաշալտ նկար:

Շէքսպիրին է կեանքը ձեռ առնում
Իր ողբերգական տրամաներով...

մե՛նք՝ ե՛ս ու դո՛ւ... արուեստ եմք խաղում
մի այնպիսի՝ համոզումաժողովում,

Սերուանտեսի հերոսն էլ չուներ...

Պ.ՍԵՒԱԿ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ	3
AZTAG EDITORIAL: In the name of truth...	5
Analysis: Lessons for Socialists	6
Who Are They? THE BASQUES AND THE E.T.A.	8
ՀԱՐՑԱԶԲՈՅՑ՝ Հ.Ե.Գ. ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ	10
ԼԵՀԱՍՏԱՆ՝ Հարուստ Գաղութի Մը Կործանումը	14
ՀԱՅԱՍՏԱՆ	15
ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ	16
ԳՐԱԿԱՆ	19
Հ.Յ.Դ. ԵՐԻՏԱՍԱՐԳԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	24
Հ.Ե.Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ	25
ԼՈՒՐԵՐ ՈՒՍՏԵՐԷՆ	27

ՀԱՅԴՈՒԿ

Ամսաթիվ

ՕՐԳԱՆ

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության
Արևմտեան Ամերիկայի
ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԳԱՅ ԳԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

HAYTOUG

Monthly

ORGAN

of the

Armenian Revolutionary Federation
ARMENIAN YOUTH FEDERATION
of Western America

419-A W. Colorado Blvd, Glendale, CA 91204

(818) 243 4491

(818) 243 4415

IMPORTANT

Whereas the education of the Armenian youth is a necessity for the progress of the Armenian Liberation Struggle, and by taking into consideration that a large number of the Armenian youth living in the western United States is more fluent in English than Armenian, the Haytoug Editorial Staff has made the conscious and time consuming effort to translate some of the Armenian articles into English.

However, by also realizing the importance of the prolongation of the existence of Armenian culture in the Diaspora, the Haytoug Editorial Staff asks its readers to consciously take the initiative of also reading the articles in Armenian—even if this could require an extra effort.

The Armenian articles are not printed for decorative purposes.

The Haytoug Editorial Staff would also like to bring to the attention of its readers that in the case of the articles printed in two languages, the language of the larger title, is the one which the article was originally written in. The translations could sometimes alter the original meaning of the article. Hence, the official views of Haytoug and/or the authors are contained in the articles written in their original language.

HAYTOUG

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մանթո.— Հայդուկը լույս կը տեսնէ Հ.Ե.Դ. անդամներու կամատր աշխատանքին իբրև արդիւնք: Հետեւաբար, որեւէ արտադրութիւն նուիրատուութիւն պիտի ծանուակէ թերթին տպագրութեան ծախսերը հոգալու: Հանճելք նուիրատուութիւնները կատարել Հ.Ե.Դ. Կեդրոնական Վարչութեան:

ՀԱՅԴՈՒԿ

Haytoug is published through the volunteer efforts of AYF members. Any donations to the publication will therefore be greatly appreciated in covering printing costs.

Donations may be made payable to AYF C.E., and they can be sent to the following address:

Armenian Youth Federation

ՀԱՅԴՊԼԿ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ/ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1984
Ե. ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 3,4

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Ափիւրքի ստեղծումէն եւ մօտաւորապէս 60 տարիներու խաղաղ պահանջներէն վերջ, հայ ժողովուրդը դիմեց զինեալ պայքարի ձեռք ձգելու համար իր արդար իրաւունքները: 1975էն սկսեալ, զինեալ պայքարը սատարահամար սատակացաւ դրական անդրադարձներ ունենալով թէ ներքին եւ թէ արտաքին ճակատներու վրայ:

Արտաքին ճակատի վրայ, զինեալ պայքարը ստիպեց օտար երկիրներուն անգամ մը եւս դնել Հայ Դատը իրենց օրակարգներուն վրայ: Նկատի ունենալով, որ քաղաքական բռնարարներու միջոցով պայքարող ընդատակեալ հայ կազմակերպութիւններու գործելակերպի կառուցը կարեւի չէր դիտարկեամբ քանդել օտար երկիրներու զաւտնի սպասարկութեանց կողմէ, անոնք ստիպուած եղան մօտէն հետեւելու արարքներուն, միեւնոյն ժամանակ ստիպողաբար հանդէս հանելով անոնց գոյութեան դրդապատճառը, նրպատակները, ելին: Այս իրականութիւնը իր կարգին սատարեց հայկական հարցի տարածման քարոզչական հրակալական աշխատանքին:

Ներքին մակարդակի վրայ զինեալ պայքարը ունեցաւ դրական անդրադարձներ եւս: «Հայ Դատի սահմանումը շատ անելի քառակցաւ: 1975էն առաջ Հայ Դատի հարազատ իմաստը սկսած էր աղօտիլ, նկատի ունենալով որ գաղութներու աշխատանքները կը կախմալին գօրատու սփիւրք մը ստեղծելու առաքելութեան մէջ»: Անշուշտ զինեալ պայքարը շարք մը ուրիշ դրական արդիւնքներ ալ ունեցաւ, ինչպէս ներքին խանդավառութիւն, պարտականութեան գիտակացութիւն, ելին. սակայն այս կէտերու մանրամասնելը մեր խմբագրականի ծիրէն դուրս կ'իլնայ: Մեզի համար հետաքրքրականը այն անդրադարձներն են, որ զինեալ պայքարը պէտք է ունենար ներքին ճակատի վրայ, սակայն դժբախտաբար չունեցաւ: Այս շարքին ամենէն զխառն տեղը կը գրաւէ «Յեղափոխական Մշակոյթ»-ի ըստեղծման կամ անելի միջոցը՝ ստեղծման հարցը:

Մշակոյթը կը պարփակէ իր մէջ ազգային հաւաքականութեան մը լեզուն, երաժշտութիւնը, ասանդութիւնները, նիստ ու կացը, պատմութիւնը, կերակրութիւնը, ելին: Մշակոյթը անշուշտ տարիներու ընթացքին կ'ենթարկուի եղանակաւորութեան, սակայն միշտ պահելով իր ազգային ինքնորոշութիւնը:

ՄԱՀ՝

Ընկ. Սարգիս Սարգիսեանի

Հ.Յ.Դ. Բիւրօն խոր վիշտով կը գումէ իր անդամին՝
ԸՆԿ. ՍԱՐԳԻՍ (ՍԱԳՕ) ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Հինգշաբթի, 22 Նոյեմբեր 1984ին, Լոս Անճելըսի մէջ, որ կը զըտնուէր հանգուցեալը կուսակցական յատուկ առաքելութեամբ:

Հ.Յ.Դ. ԲԻՒՐՕ

Հ.Յ.Դ.Հ.Ե.Դ. Արեւմտեան Ամերիկայի Կեդր. Վարչութիւնը, շրջակա բոլոր Ուխտերն ու բնկեր-ընկերուիները Հ.Յ.Դ. Բիւրօյի անդամ

ԸՆԿ. ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

ցաւալի մահուան առիթով, իրենց խորագգաց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Հ.Յ.Դ. Բիւրօյին եւ հանգուցեալ ընկերոջ ընտանեկան պարագաներուն:

Հ.Յ.Դ.Հ.Ե.Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ
ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

After the creation of Diaspora, and nearly 60 years of struggling for our rights via peaceful means, the Armenian people turned to armed struggle in order to secure its just rights. And since 1975, this armed struggle has escalated, resulting in positive responses on both internal and external fronts.

On the external front, this new wave of violent occurrences forced foreign countries to put the Armenian Cause back on their agendas, so to speak, making it a living, focal issue. Taking into consideration that foreign secret agencies could not easily break down the internal working structure of movements struggling for liberation via violent means, these agencies were forced to follow these occurrences very closely, and at the same time analyze and bring to light, and possibly understand, the underlying motives for such acts, etc. This, in turn, became a great propaganda tool, greatly aiding the Armenian Cause where exposure to mass media was concerned.

Moreover, on the internal front, the armed struggle has had positive responses as well. The definition of the Armenian Cause became more clear. Before 1975, the "true" primal moving forces of the Armenian Cause were not as well defined as it is today. (One must also take into consideration that communities in the Diaspora were concentrating their efforts on the creation of a "strong diaspora." Doubtlessly, the armed struggle had a series of other positive effects as well, such as heightened enthusiasm, a full consciousness of responsibility, etc.; and a list of other points that this editorial will not go into detail about; yet, which are equally important. What is in-

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Շար. էջ 86)

Ափիսոքի ստեղծումն մինչև 1970ական թուականները, հայ գաղութները լծակցան հայապահպանման աշխատանքին, օգտագործելով մշակույթը իրեն զենք այս նպատակի իրագործման նամբուն վրայ: Այդ ժամանակաշրջանի պայմաններում մեջ, մշակույթին կատարած դերը հասկանալի էր և օգտակար:

Այսօր սակայն, երբ ակնարկ մը նետելու ըլլանք վերջին տասնամեակի ափիսոքի պատմութեան վրայ, պիտի անդրադառնանք որ ներկայ ազատագրական պայքարը իր արտաշնչությունը չէ ունեցած արտևարի մարգերուն մէջ: Մեր պատանիներու ազգային դատախարակութեան ծրագիրներուն մէջ չկան Լիզայոնի հերոսական արարքի, հորազոյն հայ մարտիկներու մասին ստեղծագործություններ որոնք կարելի է օգտագործել Գլորիա Զատուներու և Պանք Օթոմաններու ոգին նորոգ փոխանցելու համար անոնց: Չկան երգեր ու երաժշտութիւն, որոնք կը կենդանացնեն մեր ազատագրական պայքարի ներկայ հանգրուանը: Վերջապէս, մենք չենք յաջողած ստեղծել յեղափոխական մշակույթ մը, որը պէտք է ըլլար բնական արդիւնքը հայ մարտիկներու նախաձեռնած արարքներուն:

Ներկայ պայմաններուն տակ, մշակույթը պէտք է ծառայէ իրեն կուսան Հայաստանի ազատագրական պայքարին: Այս մշակույթը բնականաբար շատեղծուի Բաֆֆիներու նման հանճարներու ստեղծումին պէս, որովհետեւ մեր սեփական հողերու պակասը թոյլ չի տար որ մեր մշակույթը հարազատօրէն ծառայէ: Յեղափոխական մշակույթի ստեղծումը կը պահանջէ իտաքանչիւր արուեստագէտի անհատական ներդրումը, ներդրում մը որ պիտի ըլլայ գիտակցարար և որ պիտի ծառայէ ազատագրական պայքարը ժողովրդականացնելու աշխատանքին: Մենք կը գիտակցինք թէ արուեստագէտը պէտք չէ սահմանափակումներ ունենայ երբ կը ստեղծագործէ, սակայն կը հաւատանք որ ազատ մշակույթ կարելի չէ ունենալ եթէ ազատ հայրենիք մը չկերտուի՝ հետեւաբար, մշակութային գործօնը պէտք է ներկայ պայմաններուն մէջ օգտագործուի քաղաքական նպատակներու համար:

Մեզի համար սցենա կարելի չէ գոհանալ մեր զարթոնքի ջրջանի մշակութի վերադարձութեամբ: Յեղափոխական մշակութի ստեղծումը շատ դժուար աշխատանք է ափիսոքեան այս պայմաններուն մէջ, սակայն միեւնոյն ժամանակ կենսական պահանջ մը: Նորաստեղծ ար յեղափոխական մշակույթը պէտք է մատչելի ըլլայ մեր աշխարհացոյցի բոլոր հայ գաղութներուն: Աշխատանքը շատ երկար է ու դժուար, և կը պահանջէ բոլոր մեր մտաւորականներու-արուեստագէտներու ներդրումը: Վերջապէս, մտաւորական-արուեստագէտը ազատ անհատ մը կրնայ ըլլայ միայն ազատ ընկերութեան մը մէջ, զոր կերտելու համար մտաւորական-արուեստագէտը պէտք չէ խուսափի իր պարտականութիւններէն ու պատասխանատւութիւններէն:

interesting to us is the reactions which should have realized as the outcome of this armed struggle and not; the most important of them being the creation of "revolutionary culture."

The culture of a people encompasses, as parts of collective national identity, language, music, traditions, manner, history, etc. And this culture naturally undergoes changes over the passing of time, yet is doing so retaining its individuality and identity.

From the creation of the Diaspora to the 1970's Armenian communities undertook the grant arduous task of keeping the Armenian identity alive, using the culture as its "arms," in pursuing this end. With regard to the conditions existing in that time period, the type of role that Armenian culture played was beneficial and undeniably, sufficient.

Yet, today, when looking in retrospect at the history of the Diaspora, one can easily surmise that today's liberation struggle has not found its expression within certain segments of our culture.

The Lisbon 5 and the actions of today's freedom fighters make no part of the cultural and educational program of our youth today; events which, if paralleled with the Kevork Chavoushes and Bank Ottomans of our past, would have the power to instill fervor and spirit within these young people. There are no songs, or music which relate to or express the state of our present stage in the struggle. And finally, we have not been able to form a "revolutionary culture" which, as mentioned before, should have been a natural outgrowth, following the events of our present liberation fighters.

Under present conditions, the Armenian culture cannot act as a stronghold to our liberation struggle. This culture naturally will not be created by a generation of "Refugees" because of the simple fact that the base for the creation of a completely developed culture is missing—a homeland. The creation of such a revolutionary culture requires the input of every individual artist, artists conscious of their responsibilities in serving the Armenian Liberation Struggle. Realizing that an artist must not be subject to creative limitation or boundaries, it is not possible to create a "free" culture without a free country... Therefore, at the present time, those working within Armenian cultural organizations must work towards political purposes, towards the good and the furtherance of the Cause.

The time has come where we cannot be satisfied merely with reproductions from our Zartonk period. The revolutionary culture must create this new Zartonk for today in today's terms. The creation of a revolutionary culture will be difficult considering current conditions existing in the Diaspora, however, this must not deter us because it is vital. Furthermore, this newly created revolutionary culture must be available to all Armenian communities in the Diaspora, so that they can collectively benefit from such a creation.

The work ahead is long and difficult, requiring all of our creative and conscious input of our intellectuals and artists; in a word, the Armenian people as a whole. Finally, to draw upon the same theme once more, the greatest obstacle facing Armenians today is the fact that there may only be a free individual in his own free country. This entails responsibilities and obligations which neither artists nor the intellectuals, nor we (the Armenian youth) should evade or shun.

02904

Empire of the East

In the name of truth...

Note: The following is strictly a translation of an editorial of Aztag Shapatoriag. Aztag Shapatoriag is the official publication of the ARF Bureau. The official views of the publication are contained in the Armenian original.

One of the accepted plays of the "political game" is to give with one hand in a seemingly generous gesture while performing a sleight of hand maneuver in taking with the other. Those who appropriate the rules to this game are mainly those who, possess the power of ruling and running the politics of the world, and who take upon themselves the moral responsibilities toward movements and liberation struggles which demand justice.

On the Eastern side of the world, where the worshiping of power is understood in its barest terms, and where the political games under the guise of democracy are considered superfluous, no one even dares to nurture the illusion of possibly appealing to the public opinions at large, thereby making some sort of headway with those governments which turn their backs to just causes.

Conditions are different in the West, where movements for justice and freedom, striking the same chords of reason, still hope that the influence of public opinion can be a beneficial one, concerning its government's stances on certain issues. This is especially true during election time, when would-be political candidates begin to utilize their democratic strategies in "courting" the public, in attempts to win favor, and of course votes.

And the result of all this is that once every few years, from election to election, democracy is emptied of its morality and ideals; it becomes "crucified" in the West, where waves of resentment rise not only in the countries in question, but also in all other "democratic" countries where their hopes lie.

The political world passes through the same stages today, as in the US presidential elections, especially when it undergoes its most turbulent period. It is at this time when candidates and their organizing powers make promises left and right, pretending to undertake the case of just causes, in the end only taking steps to "tarnish" not only the cause but their own democratic ideals and ends.

This situation is as ironic as it is disheartening, because neither those making the promises nor those movements trying to benefit from such promises, cover the intention and purposes of their taking advantage of the electoral process. In turn, it is very evident that all [involved] have adjusted themselves to this political game, and within democracy see only a political "market place," where the name of the game is to cheat and, why not, be cheated.

favorable announcements made for the Armenian Cause, which Armenian communities all over the world embrace eagerly; the latest of such testimonies being the resolution of the House of Representatives concerning the Armenian Genocide. The resolution adopted by unanimous consent declares "a day of remembrance to man's inhumanity to man," respecting the martyrs of the 1915 genocide.

Beyond a shadow of a doubt, this gesture of respect made on the part of the House of Representatives finds itself a comfortable niche among the long list of similar gestures made toward the Armenian people. One also must not forget that during the past 5-6 months, an entire series of similar gestures and announcements were made for the Armenians.

Even Reagan, accepting a visit from a partisan Armenian delegation, praised the Armenians' favorable presence within America, stressing the value and importance of maintaining and guarding the identity and individuality of the Armenian people. April 24, 1984, was also deemed proper time for Democratic candidates Mondale and Jackson to voice their respect to the long-suffering Armenian people, recognizing the genocide and demanding just resolution of the Armenian Cause. They even go one step further...The two rival parties allowed Armenian Cause committees in the US to speak their piece at the national conventions, so that the Armenian-American national-political voice could be heard by the public.

It is unnecessary at this point to lengthen this list. It is an election year, and no one must overlook the fact that it is necessary, indeed it is indispensable, to gain sympathy and votes from the Armenian voting public. And we, in turn, must realize that favorable gestures made to the Armenian community are merely announcements made during the heated election period and nothing more; oftentimes forgotten after the voting booths have closed and the election comes to an end. In the best possible situation the "advice" or recommendations do have a moral taint to

(Cont. on pg. 30)

REVOLUTIONARY EXECUTION IN VIENNA

VIENNA—An official representative of the Turkish oppressive regime was executed on Monday, November 19, 1984, by the Armenian Revolutionary Army.

The UN regional headquarters identified the Turkish diplomat as Enver Ergun, 52, deputy director of the UN Center for Social Development and Humanitarian Affairs.

Ergun was executed at 9:45 a.m. by a shot in the head. The Armenian commando approached the diplomat's car as it slowed down for a red light. The gunman fired three shots and threw a black flag with the initials A.R.A. through the car's open window before escaping the scene by foot.

Later, an anonymous caller claimed responsibility for the attack on behalf of the Armenian Revolutionary Army, and

Analysis:

Lessons for Socialists: A Survey of African Socialism

By Nora Kalebdjian

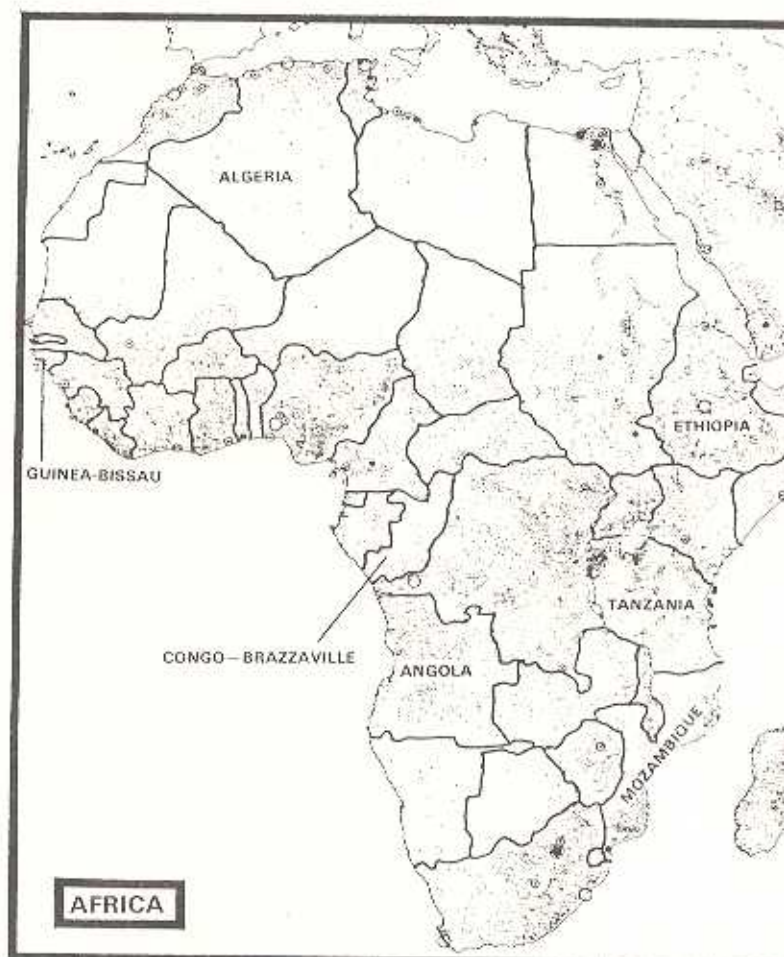
National thought had been essentially anti-colonial, preoccupied with establishing the claim to political independence and determining the territorial units to which self-determination would apply. As independence suddenly loomed on the horizon, the necessity for a definition of the post-colonial pathway became apparent.

Thus, the newly independent countries of Africa were faced with the dilemma of defining their ideologies and of making the long and difficult transition from colonialism to the political and economic new systems of either socialism or capitalism. Those countries, including, Tanzania, Algeria, Angola, Guinea-Bissau, Mozambique, Ethiopia, and the Congo-Brazzaville, which chose to make the radical change to socialism, have not yet ended their journey. African socialism is a relatively new and unique phenomenon which will be examined in its political, social, and economic aspects. It is important to state here, however, that the declared policies and goals of the new African socialist regimes often greatly differ from the actual reality in which society must live. Therefore, it is necessary to be aware of these discrepancies in order to fully understand the aspects of African socialism from all sides. Another significant point to keep in mind is the fact that many of the African countries chose socialism as their new pathway due to their intense hostility toward exploitative imperialist colonialism. In a simplified manner, it may be understood as an acceptance of the self-reliance inherent in socialism. The major role played in nationalism must also be considered. The uniqueness, then, of African socialism as opposed to strict Marxist-Leninist doctrine is its interesting juxtaposition of ethnic nationalism with socialist egalitarianism and collectivism.

An attainment of independence from colonialism is generally achieved by means of armed struggle, as it was in Guinea-Bissau. During this revolutionary period, however, the future of the country is left for the considera-

democracy of socialism, as least in theory) in Tanzania.

A significant political characteristic of the African socialist states are based upon a single-party system. (It must be noted, however, that a single-party system is not co-

tion of the post-independence period. Consequently, the mobilization of the populace for the revolutionary effort is not utilized to its full potential of formulating a socialist society. The main thrust is more concentrated upon anti-colonialism rather than upon the class struggle, anti-capitalism, or proletarian internationalism. Dependency associated with imperialism is replaced by self-reliance and self-sufficiency associated with the economic

the socialist states. Kenya, for example, the epitome of the capitalist state, is also upon a single-party system.) There may be possible reasons for the creation of single-party socialist states: for example, all of the socialist countries in Africa, with the exception of Tanzania, accept in varying degrees the doctrines of Marxism-Leninism—namely, the Vanguard Party; another point worth consid-

the fact that the existence of a single-party regime allows its inaccountability to the masses (for example, an estimated 100,000 peasants had starved to death in Ethiopia by 1973—the government responded to the public's enraged reaction only by trying to suppress the information); thirdly, the monist policy of democratic centralism such as that of Tanzania is intended to mobilize the entire populace and, although participation in the electoral process is said to be high, "in practice, (it) tends to be quite limited, defined, and orchestrated from the summit."²

In attempting to formulate a clear view of the African socialist states, it is necessary to examine them not only from the political aspect, but also from the social aspects which directly involve the people living in these countries.

Generally, the new socialist regimes have realized the importance of improving education within the countries. In Tanzania, for example, educational emphasis was changed toward preparing the country's youth for rural agricultural life and cooperative endeavor. Unfortunately, however, this change of policy is viewed by most Tanzanian students and their parents as a waste of time. Congo-Brazzaville, too, has organized a dense educational network, in realizing and trying to overcome the extremely high illiteracy rates within the country.

The emphasis for improving social conditions in rural areas does not stop at education. The Derg in Ethiopia realized that those who held local governmental administrative positions were notables who would ultimately lose their wealth and power under the socialist system. Thus, the Derg directed the peasants to organize, direct, and defend land reform by forming their own associations. In an effort to implement this decision, approximately 50,000 university and secondary school students were to be sent to the rural areas to assist the peasants. Land reform, especially in Ethiopia, was necessarily due to the fact that land ownership is the foundation of social power.

Only the destruction of old social hierarchies would result in a strong base for socialist development.

Another very significant social aspect is that of health. Governmental

policy toward health has begun to stress the importance of preventive medicine, especially in rural areas. In Algeria, however, the program of free medicine is said to be a "sham,"³ and in Tanzania, the fraction of the health budget allocated to hospitals had dropped from 80 percent in the 1960's to 50 percent by 1974.⁴

Women's equality and their emancipation from the throngs of a male-based "egalitarian" society is also recognized as being necessary to socialist egalitarianism. Regimes in Somalia and Tanzania have made significant rhetorical commitments to equality for women. Even state policy, however, cannot change predisposed chauvinistic traits of society.

The most important social aspect by which to view the African socialist

capitalist industrial investments in Africa were diminished. Thus, the socialist regimes had no alternative but to revert to agricultural development. The strategy, therefore, which was adopted to achieve this goal includes two major tactics: villagization and collectivization. Villagization in Tanzania has been quite successful in bringing services to the people of the rural areas and in raising their standard of living. In 1970, only 4.4 percent of the rural population lived in ujamaa villages; but by 1976, 91.3 percent had moved to these villages.⁵ It must be noted, however, that this rapid villagization process was successfully implemented only as a result of mandatory resettlement and bureaucratic determinism, thus imposing socialism from above.⁶ Collectivization, on the

In order to avoid creating a hostility in the people governed by socialism, it is necessary to take the necessary steps during the revolutionary struggle for independence to prepare the populace to accept the hardships and benefits of socialism by mobilizing it to strive for a common cause beyond the achievement of independence.

countries is their actions toward human rights. While Algeria and Guinea-Bissau have good human rights records, Angola, Ethiopia (especially due to the Red Terror) and Mozambique have extensive human rights violations. These violations stem mainly from attempts by the socialist regimes to eliminate their opponents.

Of all the elements comprising African society, the youth is the most radical. As in any society, the youth is the first to lead a revolutionary movement based on ideological radicalism. The highly politicized youth of Congo-Brazzaville, Angola, and Ethiopia are good examples of this phenomenon.

The third and most important and complex aspect of African socialism is, of course, the economic situation in the African socialist countries. The radical change from a colonial to a socialist economy is a difficult one. The governments of the socialist countries of Africa are thus faced with both internal and external economic issues.

On the internal front, the general emphasis has been placed upon agriculture. Following nationalization,

other hand, has not been so successful, due to the fact that it is usually strongly rejected by farmers. As Crawford Young points out, "In some instances, the communal fields were secretly subdivided into individual plots."⁷ Thus collectivization has generally resulted in a marked decrease of production, resulting from a lack of incentive on the part of the farmers. Consequently, the shortage of food grown within the countries has forced them to turn to foreign (especially Western) aid, as Ethiopia and Tanzania have done. Each of the African socialist countries have adopted different strategies to achieve the creation of socialist economies based on self-reliance. Mozambique, for example, has taken the path of heavy industry, while Algeria has formed a developmental plan to secure full control over the country's national resources.⁸

In order to overcome the difficulties stemming from their inability to sustain a revenue flow, most of the African socialist countries have been forced to rely on foreign aid, while at

Who Are They? THE BASQUES AND THE E.T.A.

Պասքերը եւ Ի. Թի. Էյ. Է

By Ara Oshagan

On a cold and wet thursday morning the premier of Spain, Admiral Luis Carrero Blanco, accompanied by his aides and bodyguards, left morning mass at the church of San Francisco de Borja. A few seconds later a tremendous explosion lifted his car five stories into the air and deposited it on a high patio wall. Carrero Blanco, his driver and a bodyguard were killed. Eight days later, four hooded men confessed to the assassination in the name of ETA—*Euskadi Ta Askatasuna* or Basque Nation and Freedom. The date was December 20, 1973. The purpose of the assassination: retaliatory strike against the Spanish government which controls the region of northern Spain, historically the land of the Basque people. The four men demanded the liberation of those lands and Basque autonomy upon them.

Brief History

The exact origins of the Basque people are today somewhat obscure. One theory claims the Basques are one of the ancient civilizations of Europe and have occupied that region for over 20,000 years. An opposing theory claims the Basques have been on those lands only since 3,000-7,000 years ago. No matter which theory is correct, the Basque people were occupying their homeland long before any Indo-European people moved into Western Europe. The history of the Basque people on their homeland is a history marked with almost constant

foreign domination. The presence of foreign rulers in the Basque region began somewhere between 1000 and 500 B.C. with the Celts; followed by Roman rule, and then by Germanic tribes. In the 7th century, Arabs conquered the Basque region. After the final expulsion of the Arabs from the area, 1512, Ferdinand, King of Aragon united the Basque provinces as one political entity for the first time in history. The Spanish Kingdom, a legacy of Ferdinand, was in constant warfare during the 16th and 17th centuries. The French entered the region twice during this period. Following the Napoleonic wars between 1808-1814

and a few years of relative civil war broke out in Spain, the First Carlist War in 1833 and the Second Carlist War was fought in 1873 and 1876. During all this time Basque regional autonomy diminished within the empire. At the end of the second Carlist War regional autonomy was proclaimed non-existent. From 1876 to 1936 Basque people experienced a period of revival. Political parties were formed, nationalistic sentiments began to flourish, and dissident ideas flourished. In 1923, Primo de Rivera came to power, and attempted to end the Basque national renaissance. The Basque language was made illegal in all public places, as was the Basque flag. Constitutional guarantees that had been forming were suspended. In 1931, Rivera's dictatorship fell and in 1936 the Spanish republic was proclaimed. Under the republic's constitution the Basque people had their own government and were autonomous. During the Spanish Civil War (1936-1939) the Basque government was demolished. The Basque government fled to France. General Franco, came to power in 1939 and immediately

Արա Օշական

Յուրտ եւ անճրճուտ օր մը, Սպանիոյ վարչապետ, Մովակալ Լուիզ Քատերօ Պլանչո, կիրակնօրեայ պատարագէն ելլելով ինքնաշարժ կը նստէր իր քիկնապահին ու վարորդին հետ, երբ ահաւոր պայթում մը կ'ոչնչացնէր ինքնաշարժն ու անոր նամարողները: Ուր օր ետք, դիմակաւոր 4 մարդիկ կը ստանձնէին պատասխանատուութիւնը Ի. Թի. Էյ. Էի անունով (Էօզկաթի Բա Ասկատասունա, կամ Պասք հայրենիք եւ ա-

զատութիւն): 1973 Դեկտեմբեր 20-ին, ահաբեկման նպատակը՝ հարուածել սպանական կառավարութիւնը, պահանջելով Սպանիոյ հիւսիսը գտնուող պասքերու երկրին անկախութիւնը:

Պասքերու պատմութիւնը յատկանշական է այն իրողութեամբ որ անոնք եղած են միշտ օտար լուծի տակ, սկսելով՝ կելտերէ, ապա հռոմէացիներէն, ապա գերմանական ցեղերէն եւ վերջապէս արաբներէն: 1512ին Ֆերդինանտ Բագաւորը արաբներուն հեռացնելէ ետք Պասք երկրին վերջին փոքր տարածքը Էսթրալա Բարաքան անունով անկախ պահպանելու համար 1876ին մինչեւ 1936, պասքերը քիցաւ զարթոնքի շրջան մը: Չափական կուսակցութիւններ մտնեցան եւ աշխատական գործակալներ սկսան հանդէս 1923ին, երբ Փրիմօ Տէ Բոկա Սպանիոյ կառավարութեան գլուխը փոխեց օչնչացնելու փորձերու ազատական գործը:

Նահանգները: Այս միութիւնը կայն շատ չտեսնեց Սպանիոյ տեղի ունեցող Բաղադաշխական տերազմին պատճառով: 1870-1876 թուականներուն պասքերու կախութիւնը գրեթէ վերջապէս 1876ին մինչեւ 1936, պասքերը քիցաւ զարթոնքի շրջան մը: Չափական կուսակցութիւններ մտնեցան եւ աշխատական գործակալներ սկսան հանդէս 1923ին, երբ Փրիմօ Տէ Բոկա Սպանիոյ կառավարութեան գլուխը փոխեց օչնչացնելու փորձերու ազատական գործը:

to erase the Basque culture and nation. The use of the Basque language was once again strictly prohibited in all public places. Over 500 religious men were imprisoned or killed and an estimated 6,000 people were killed or jailed as political prisoners. With the help of French sympathizers, and the exiled Basque leaders, the Basque people slowly began building an underground resistance network emerged and successfully organized a huge workers' strike that spread to for provinces and included over 300,000 workers. Also, in 1951, the US began negotiations with Franco to install military bases in Spanish territory. To bolster the talks, the US even invested \$100 million in the Spanish economy. The Basque people were once again ready to fight for their homeland and Franco was more determined than ever to suppress all dissident activity in Spain.

The ETA of the Basque

The beginning of what eventually became the ETA was created in the University of Deusto in Bilbao in 1952. A group of dissatisfied and nationalistic students came together to find a new way to struggle for Basque political rights. For the first year, they were simply an educational group. They discussed, researched, and exchanged ideas and information. By the summer of 1953, the group had grown enough to be able to publish a newsletter called *Ekin*. As the group

grew bigger and stronger in the university, it was approached by the PNV, the best established moderate Basque political party, who suggested a merger with its own youth group. The Duesto students agreed and a new youth group was formed. After a couple of years, the political and ideological differences between the students and PNV youth proved to be too great; so in 1959, the Duesto students resigned from the group and soon after founded the ETA.

At the outset, the ETA was not concerned with a revolution nor, in fact, with political violence. In 1959, it was described by its leaders as a "patriotic,

democratic, and non-confessional movement." Its main purpose was to awaken nationalistic sentiment by printing and distributing flyers or vandalizing public places with ETA slogans or occasionally exposing the illegal Basque flag. But, as government repression grew harsher, the ETA slowly became more covert in the actions and began using more radical and violent means of struggle. In 1961, the ETA carried out its first act of sabotage. It deliberately derailed a train headed to a military celebration. The Spanish government responded quickly and fiercely—more than 100 people were arrested and tortured and about 30 of them were sentenced to prison terms. In order to survive, the ETA went underground and finally adopted a clear revolutionary ideology. In 1962, the group was redefined as a "clandestine revolutionary organization." The ETA's ideology became social revolutionary: its aim was to liberate the Basque homeland through revolution and to establish some sort of socialist system upon the free homeland.

A pamphlet written by "Goiztin" titled *Insurrección en Euzkadi* (Revolution in the Basque) was adopted as ETA's official ideology and strategy. The pamphlet stated that the revolutionary struggle advances in stages and a clear analysis of the social and political conditions of the times and ETA's role in them is essential to this revolutionary struggle. The pamphlet further stated that presently (the 1960's) the Basque people are on the brink of revolution. The ETA

The Basque Region

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲՌՆԱՐԱՐՔ՝

Հարցազրույց ՀԵԴ Կենդրոնական Վարչութեան Հետ

AN INTERVIEW WITH THE CENTRAL EXECUTIVE OF THE A.Y.F. OF WESTERN U.S.A. ON POLITICAL VIOLENCE

Ծանօթ. Նետեալ հարցազրույցը պատրաստուած է Հայդուկի ինքնագրական Կազմին կողմէ: Այս թիով կը ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն հարցազրույցի երկրորդ մասը: Իսկ նետեալ հարցազրույցին երրորդ եւ վերջին մասը յոյս պիտի տեսնէ Հայդուկի յաջորդ թիփին մէջ:

«ՀԱՅԴՈՒԿ» — Պորկասի արարքը ի՞նչ ձեւով սատարեց Հայկական Ազատագրական Պայքարի ծաւալման: Արդեօ՞ք ունէր յատկանշական կէտեր. ի՞նչ էին անոնք:

Թրեական իշխանութիւնները, իրենց հակահայ քարոզչական ելույթներու ընթացքին, հետեւողականօրէն կը ջանային եւ տակաւին կը փորձեն հայկական ազատագրական պայքարի գծով բրեական կառավարական ներկայացուցիչներու եւ հաստատութիւններու դէմ կատարուած արարքներու բնույթը խեղաթիւրել գանձնէ միջազգային ահաբեկչական կազմակերպութիւններու կողմէ հովանաւորուած ու դրդուած ներկայացնելով հանրային կարծիքին առջեւ:

Ահա այս գետնի վրայ է, որ Պորկասի մէջ բուրբ պաշտօնատարի մը դէմ կատարուած արարքը յատկանշական կը դառնայ: Հայկական Ցեղասպանութեան Արդարութեան Մարտիկները, շեշտելու համար ազատագրական պայքարի գծով շրջապագերծուած իրենց գործունէութեան անկախութիւնը, Արեւմտեան Եւրոպայի շարք մը մայրաքաղաքներու մէջ արարքներ կատարելէ ետք իրենց

(Շար. էջ 11)

Note: The following is the Part II of an interview conducted by the Haytoug Editorial Staff with the Central Executive of the Armenian Youth Federation of the USA.

The third, and the last, part of this interview will appear in the next issue of Haytoug.

HAYTOUG — How did the Burgas act benefit the progression of the Armenian Liberation Struggle, and what was the significance of this act, if any?

C.E. — Turkish authorities, as a part of their anti-Armenian campaign, have made continuous attempts to obstruct the goals of the Armenian Liberation Struggle. Their acts are presented as being a part of international organizations — particularly as acts backed by secret agencies.

It is on this basis that the act against a Turkish official in Burgas, Bulgaria, becomes significant. The Justice Mandates of the Armenian Genocide, to stress the dependence from international liberation movements after completing various acts in Western Europe, chose Bulgaria, an Eastern European country, to be the target.

The acts in Burgas and, later in Belgrade, Yugoslavia, convinced political circles and the general public that the JACAG has no ties whatsoever with other movements, organizations and that their strength and methods are derived from the Armenian people.

(cont.)

Լիզպոնի Արարքը

ՅՈՒԼԻՍ 27, 1983-ի 5 հայ գինեւորներ յարձակում գործելով գրաւեցին Փորթուկալի մայրաքաղաք Լիզպոնի բրեական դեսպանատունը եւ ուժով մը վերջ տուին իրենց կեանքին, երբ Փորթուկալական կառավարական ուժերը խուճեցին դեսպանատան շէնքէն ներս: Կը ըստանալու յարձակողներէն մին: Մընացած չորսը կը գրաւեն շէնքին կից գտնուող հիւպատոսին բնակարանը: Անոնք կ'ազդարարեն ոստիկանութեան, չմիջամտելու: Երբ

Փորթուկիզ հակա-ահաբեկչական ուժեր կը փորձեն վերագրաւել շէնքը, 4 Երիտասարդներ կը պայքեցնեն իրենց յարկը, գոհուելով, իրենց իսկ խօսքերով «որոշած ենք պայքեցնել այս շէնքը եւ մնալ անոր փրատակներուն տակ: Այս որոշումը ոչ ինքնապաշտպանութիւն է եւ ոչ ալ մտային խանգարման արտայայտութիւն, այլ մեր գոհաբերումը՝ ազատութեան համար» Հայ Ցեղափոխական Բանակը կը ստանձնէ պատասխանատուութիւնը:

On July 28, 1983, five Armenian youth attempt to take over the Turkish Embassy in Lisbon, Portugal. One of the young Armenians is shot to death, while the others occupy the home of the ambassador. Subsequently, they demand the police not to interfere. When the Portuguese "anti-terrorist" squad attempts to recapture the building, the four Armenian youth defend themselves up falling on the "altar of Freedom."

The Armenian Revolutionary Army takes responsibility for the attack.

(Շար. էջ 10):

թիբախը ընտրեցին Արեւիկան Եւրոպայի երկիրներէն Պուլ-կարիոյ մէջ:

Belgrade/JCAG

Պուրկասի եւ ապա Եւրոպայի մայրաքաղաք Պեկ-կրասի մէջ տեղի ունեցած արարքները համազօչ ապա-ցոյցներ դարձան միջազգային հանրութեան եւ Բաղադա-կան շրջանակներուն համար, որ Հայկական Յեղասպա-նութեան Արդարութեան Մարտիկները ոչ մէկ կապ ունին այլ նպատակներ հետապնդող շարժումներու եւ կազմակերպու-թիւններու հետ եւ որ անոնք իրենց ուժն ու միջոցները խաբսխած են հայ ժողովուրդի կողմէ ընձեռնուած կարե-լիութիւններուն վրայ:

«ՀԱՅԳՈՒԿ».— Ի՞նչ կը մտածէք Օրլիի գործողու-թեան մասին:

Մարդկային որեւէ չափանիշով անմեղ Բաղադացի-ներու սպանութիւնը խստորէն դատապարտելի եւ ան-ընդունելի է: Հայկական ազատամարտը մեզի կը բերէ մարդկային բարձր սկզբունքներով դիմաւորուող իւրաքա-տուկ աւանդոյթ մը, որ այսօր կը շարունակուի Հայկա-կան Յեղասպանութեան Արդարութեան Մարտիկներուն եւ Հայ Յեղափոխական Բանակի կողմէ: Հայաստանի Ազա-տագրութեան Հայ Դադումի Բանակը Օրլիի եւ Անգարայի էգէնալոկա օդակայաններու ինչպէս նաեւ շարք մը այլ վայրերու մէջ կատարած արարքներով, որոնց ընթացքին

(Շար. էջ 12):

Օրլիի Արարքը

ՅՈՒԼԻՍ 15, 1983.— Ֆրանսայի Օրլի օդակայանին մէջ, բրիտանական օդա-նւային ընկերութեան մօտ, նամ-բորդական պայուսակի մը մէջ գե-տնդուած ռումբ մը պայթեցաւ: 5 հոգի սպաննուեցան իսկ աւելի քան 66 հոգիներ վիրաւորուեցան:

Ռումբը պայթեցաւ, երբ օդա-կայանը խնդրուած էր գրասալարիկ-ներով, որոնք կը սպասէին իրենց օդանւերուն: Լրատու գործակա-լութեանց համաձայն, գրասալարիկ-

նումբին պայթումէն անմիջա-պէս ետք, օդակայանը փակուած է ռուսիկանութեան կողմէ եւ Օրլի օդակայանը հասնող բոլոր թռիչքնե-րը ուղղուած են դէպի «Շարլ Դե Կոլ» օդակայանը:

Պայթումէն անմիջապէս ետք, անձանքներ, ֆրանսական լրատու գործակալութեանց հեռաձայնելով յայտնած են թէ արտաքին պատաս-խանատուութիւնը կը ստանձնէ Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Դադումի Բանակը:

Ներէն շատերը արձակուրդով իրենց երկրէն դուրս ելած թուրքեր էին, որոնք կը պատրաստուէին Թուրքիա վերադառնալ:

On July 15, 1983, a bomb ex- plodes in front of the Turkish Airlines terminal in the Paris Orly Airport. The area was full of passengers. Five people were killed and more than 66 wounded, most of whom were not Turkish. Respon- sibility of the attack was claimed by the Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia

(cont. from pg. 10)

HAYTOUG—What about the Orly operation?

C.E.—The killing of innocent people is unacceptable and condemnable. The Armenian struggle for freedom reflects a tradition based on high principles and is continued today by the JCAG and the Armenian Revolutionary Army. Car- rying out acts such as those in Orly and Ankara's Ezen- bogha airport, among others, where a number of Turkish and non-Turkish innocent people were killed, blemished this tradition and caused a great deal of damage to Hai- Tad's activities on both propaganda and political levels.

Because the acts in the Ezenbogha and Istanbul's closed markets (innocent people being killed in the latter as well)

Istanbul/ASALA

were carried out on Turkish soil, they assume a new direc- tion in the Armenian struggle. This claim could have been justified had these attacks been aimed at governmental in- stitutions, army bases and/or official representatives.

Orly and similar acts fuel the Turkish government's anti- Armenian campaign, appropriating to it lethal weapons—use of which could sway the public opinion against our cause and our just pursuit.

(Cont. on pg. 12)

(Camp. էջ 111.)

քուրժի և ալլազգի բազմաթիւ անմեղ քաղաքացիներ զոհ գացին, արատաւորեցին այդ աւանդը և թէ քաղաքականօրէն և թէ քարոզչական գետնի վրայ մեծապէս վնասեցին Հայ Դատի աշխատանքներուն:

Էգէնպոլսի և Իսթանպուլի գոց շուկային մէջ տեղի ունեցած արարքները, որոնցմէ երկրորդին պարագային եւս անմեղ քաղաքացիներ զոհ գացին, բրբական հողի վրայ կատարուած ըլլալու բերումով կը յաւակնին նոր գլուխ մը քանալ հայկական պայքարի գծով: Այդ յաւակնութիւնը արդարացի կրնար ըլլալ եթէ բրբական հողի վրայ կատարուած արարքները ուղղուած ըլլային պետական հաստատութիւններու, զինուորական կայաններու և կամ պաշտօնական ներկայացուցչներու դէմ:

Օրին և նմանօրինակ արարքներ կը լիցաւորեն բրբական կառավարութեան հակահայ քարոզչական պայքարի մեքենան, անոր տրամադրելով մահացու զէնքեր՝ որոնց լաւագոյն օգտագործումով կարելի պիտի ըլլայ Հայկական Ազատագրական Պայքարէն անտեղեկ հանրութեան մօտ ամբողջօրէն խեղաթիւրել մեր դատն ու մեր հեռապնդած նպատակներու արդարացիութիւնը:

Զգալացունց արարքներ կատարելու մոլուցքէն բռնուած խմբակցութիւններու անպատասխանատու գործունէութիւնը պէտք է համազգային դատապարտումի արժանանայ:

«ՀԱՅԴԱՌԻՒՆ».— Ինչպէ՞ս կը վերլուծէք Փարիզի թրքական ղեսպանատան գրաւումը:

Կրկնութեան գնով կ'ուզենք շեշտել, որ բրբական պետական հաստատութիւններու և պաշտօնատարներու դէմ կատարուած արարքները մեզի համար հասկանալի են և կարելի է գանձնաբեր տեղադրել նպատակաւոր պայքարի մը ընդհանուր ծիրէն ներս՝ յստակ մարտավարական ակնկալութիւններով: Այս գծով Փարիզի բրբական ղեսպանատան գրաւումը Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Դադունի Բանակին կողմէ կրնայ դատուիլ իրրիւ Հայկական Պայքարին դրական նպաստ բերող արարք: Արդարեւ միջազգային հանրային կարծիքը, թէեւ կարճատեւ, սակայն ազդու կերպով (Հայկական Հարց)ին վրայ գամելով, ղեսպանատունը գրաւող քաջորդիները կրկնեցին Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան պատմութեան հոյակապ էջերէն մէկը՝ Պանի Օրմանի գրաւումը: Դժբախտաբար,

(Camp. էջ 13)

(Cont. from p. 11)

The irresponsible activity of those who zealously such "sensational" acts must be condemned.

HAYTOUG—How would you analyze the seizure of the Turkish Embassy in Paris?

C.E.—To repeat, we would like to emphasize our opposition against Turkish governmental institutions and officials. It is understandable and that it is possible to place them in the overall realm of our struggle with clear strategic intentions. On this basis, ASALA's seizure of the Turkish Embassy can be considered as a positive act in the Armenian Struggle. Although the international public opinion

Paris/ASALA

short-lived on this act, however it effectively touched the Armenian Case. The fearless commandos who occupied the embassy repeated one of the golden pages of the Armenian Revolutionary Federation's history—the seizure of the Ottoman Bank. Unfortunately the Secretary's future activities overshadowed this heroic feat.

(cont. on)

Փարիզի Թրքական Ղեսպանատան Գրաւումը

ՓԱՐԻԶ.— Սեպտեմբեր 24, 1981 — Զորս հայ երիտասարդներ, զինուած փամփուշտակալներով, խուժեցին Փարիզի բրբական ղեսպանատան շէնքի բրբական մշակոյթի կեդրոնի գրասենեակը, գրասենեակ գայն և պատանդ պահեցին 40 անձեր:

Հայ զինեալները բրբական կառավարութեանն պահանջեցին Թուրքիոյ մէջ բանտարկուած հայ քաղաքական բանտարկեալներուն, ինչպէս նաեւ քուրժի և 5 բիւրտ յեղափոխական մարտիկներու ազատ արձակումը և Փարիզ փոխադրութիւնը:

The Burgas Act

On September 9, 1982, a Turkish diplomat was assassinated in Burgas, Bulgaria, by a stranger who fled the scene after the shooting. The responsibility of the attack was claimed by the Justice Commandos of the Armenian Genocide.

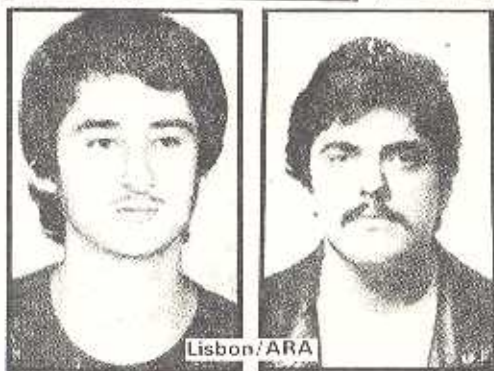
15 ժամ ետքը, հայ զինեալները յանձնուեցին փրանսական ոստիկանութեան:

(Շար. 1 ք 12)

Գաղտնի Բանակի յետագայ գործունեությունը շուրջ տակ ձգեց այս հերոսական արարքը:

«ՀԱՅԳՈՒԿ».— Եւ վերջապէս Լիզպոնի գործողութիւնը, այս արարքը ինչպէ՛ս օժանդակեց Հայկական Ազատագրական Պայքարին: Ի՞նչ էր անոր կարևորութիւնը:

Հայ Յեղափոխական Բանակի հինգ հայ մարտիկները իրենց հերոսական նահատակութեամբ ստորագրեցին Հայկական Ազատագրական Պայքարի նոր հանգրուան մը՝

մագլցումի նոր աստիճան մը: Սփիւռֆահայութեան ապրելակերպը, սփիւռֆահայ մարդու առօրեայ կեանքի պայմաններն ու պահանջները անոր կը պարտադրեն, որ ամբողջական յանձնառութեան չենտուի պայքարի դաշտ: Այս կացութիւնը հիմնականօրէն արգելի կը հանդիսանայ Հայկական Ազատագրական Պայքարի սաստկացման նիւթը: Հայ Յեղափոխական Բանակի մարտիկները իրենց գիտակից ինքնագոհութեամբ կենդանի օրինակ դարձան հայ մարդուն ընդհանրապէս եւ հայ երիտասարդութեան մասնաւորապէս, ցոյց տալով անոնց, որ յաղթական կռուի միակ ապաւէնը ամբողջական յանձնառութեամբ մարտի նետուած նուիրեալները կրնան ըլլալ: Այդ նուիրեալներու փաղանգը, իր վնասակարութեան ուժով զինավառուած, կրնայ յաղթահարել կեանքի բոլոր պարտադրանքներուն եւ հաշուի նստիլ հայ ժողովուրդի իրաւունքները կապտող բոլոր բշտամիներուն դէմ:

Լիզպոնի նահատակներու հերոսութիւնը ներշնչման անսպառ աղբիւր հանդիսացաւ ու պիտի շարունակէ հանդիսանալ հայ պայքարող երիտասարդութեան համար: Անոնց ուղիին հետեւող հայ երիտասարդը այսուհետեւ բնապիտի չբաւականանայ կիսամիջոցներով ու ամբապնդելով իր պահանջատիրութիւնը արժատական նամբաներ պիտի որոնէ իրագործելու համար իր նպատակները:

(cont. from pg. 12)

HAYTOUG—Finally, the Lisbon operation. How did this act benefit the Armenian Liberation Struggle and, what is its significance?

C.E.—The Armenian Revolutionary Army's five martyrs with their heroic sacrifice marked a new level in the Armenian Liberation Struggle. The conditions and demands of everyday life in the Diaspora do not permit us to completely devote ourselves to the cause. This situation becomes a major obstacle to the efforts of the Armenian Liberation Struggle. The ARA freedom fighters with their self-sacrifice became a real example to the Armenians in general, and the Armenian youth in particular, by showing them that the only hope for success is in the dedicated people who have assumed an active role in the struggle. The many devotees, armed solely with their convictions, can overcome all of life's demands and come to terms with all enemies who try to strip the Armenian people of their rights.

The heroism of the Lisbon martyrs became an unending source of inspiration, and will continue to be so for the youth of the Armenian struggle. The Armenian youth who follow their path will no longer be satisfied with mediocracy. Instead, it will cement its claim and pave concrete avenues in order to realize its goals.

(End of Part II, cont. in next issue)

COMMUNIQUE

The September 23rd operation in Istanbul by the Armenian Revolutionary Army ended in failure, costing the lives of two of its soldiers.

Revolutionary struggle being subject to fortunes of war, the ARA assumes responsibility for the setback. We deplore the loss of our two comrades to whom we render the honors due to soldiers who fall in the field of honor.

This is the price which our fighters are willing to pay, according to their militant commitment. They were inspired by the example of the Lisbon commandos which demonstrated to the whole world the level of determination that guides the ARA.

Our struggle continues according to the path we have fixed for ourselves. Our target is the Turkish reactionary government throughout its official representatives.

As long as it will continue to falsify history and deny the legitimate rights of the Armenian people, we will not give it any respite. We will strike them in Turkey proper, where we have the benefit of assistance and active support of the Turkish clandestine revolutionaries.

After Brussels, Lisbon, Vienna, and Istanbul, the ARA states that it will attack the Turkish government in four corners of the world until the Armenian people regain its rights, on its historic lands abusively occupied by Turkey.

Long Live the Fighters of the Armenian Cause.
Long Live the Struggle of the Armenian People.
Long Live a Free and Reunified Armenia

ARMENIAN REVOLUTIONARY ARMY

ԱՓԻԻՂՔ

Հայաստանէն արտագաղթող էյի Եւրոպա սկսած է Բագրատունեաց թագաւորութեան մայրաքաղաք Անիի անկումէն ետք: Գաղթական հայութեան մեծամասնութիւնը հաւաքուած է Լեհաստան եւ մասնաւորապէս կեդրոնացած է Լըվով, Լեմպերկ, Լուցկ, Լուպին եւ Վարշաւա քաղաքներուն մէջ: Լեհական քաղաքներուն մէջ հաստատուելու գլխաւոր պատճառներէն եղած են տեղւոյն կլիմայական նմանութիւնը Հայաստանի կլիմայի եւ գաղթողներու մէջ տարածուած այն ենթագործիքները թէ այդտեղ քաղաքական ու տնտեսական պայմանները յարմարագոյն են Եւրոպայի մէջ:

Սկզբնական շրջաններուն, 1060-ական թուականէն առդին, տեղւոյն պայմանները սպասուածին նման չեն եղած: Բայց ժամանակի ընթացքին ընդհանուր վիճակը բարելաւուած է: 1333 թուականին Լեհաստանի թագաւորական գահը կը բարձրանայ Գագմիր Գ.: Իր թագաւորութեան ընթացքին ազատութիւններ կը տրուին հայ գաղութին: Գագմիր իր թագաւորութեան գանազան շրջանները տարածուած հայութիւնը կը համախմբէ Լեմպերկ քաղաքին մէջ եւ ազատութիւն կուտայ վաճառականութեան, դատարանային եւ կրօնական ասպարէզներուն մէջ: Հայ գաղութը ժամանակ մը ներքին ինքնավարութիւն ունեցած է:

Հայեր տիրանալով վաճառականութեամբ ու արուեստով ըզրադելու իրաւունքին, կարճ ժամանակուայ ընթացքին տնտեսապէս յառաջացան: Տնտեսական յառաջացումը աւելի դիրացաւ 16րդ դարուն, երբ իրենց իրաւունք տրուեցաւ Արեւելքէն առանց մաքսի ներածելու: Սովետական Հայաստանի հանրագիտարանը այսպէս կ'արտայայտուի այդ միւրիւն շուրջ «առանցնապէս մեծ էր հայերի դերը առեւտրի մասնաւորապէս Արեւելեան առեւտրի ասպարէզում: Քաջ ծանօթ լինելով արեւելեան լեզուների եւ ևս մասնաւորապէս լեզուների

ԼԵՀԱՍՏԱՆ՝

Հարուստ Գաղութի Մը Կործանումը

նաւագարներին, լեհահայեր իրենց առեւտրական գործունէութեամբ նպաստում էին Արեւելքի երկրների հետ լեհ պետութեան տնտեսական կապերի զարգացմանը: Հայ վաճառականները Պարսկաստանից, Հնդկաստանից, Եգիպտոսից եւալն Լեհաստան էին ներմուծում գորգ, կերպաս, գոհարեղէն, գէմք, պերճանքի առարկաներ...: Լեհահայ առեւտրականներ իրենց գործընկերներէն յայտնուցիչներ ունէին Սպահանում, Կ. Պոլսում, Մոսկուայում, Ամստերտամում եւ այլուր»: Լեհաստան ապրող հայերու տնտեսական վիճակը այնքան բարելաւեց որ կ'ըսուի թէ 17րդ թուականի աւարտին Լեհաստանի շարժական թէ անշարժ հարստութեան 25 տոկոսը հայերուն կը պատկանէր:

Ինչպէս ըսինք Գագմիր Գ. նաեւ կրօնական ազատութիւններ տուաւ հայ գաղութին: Կերտուած էին բազմաթիւ եկեղեցիներ, որոնք ընտրուած առաջնորդի մը միջոցաւ կապուած է էջմիածնի կաթողիկոսութեան:

Իսկապէս զարմանալի է թէ Լեհաստանի մէջ ապրող հայերը նոյնիսկ իրաւունք ունէին իրենց անձնական դատարանը ունենալու: Գլխաւոր դատարանը Լեմպերկ քաղաքին մէջ կը գտնուէր: Հայկական դատարանը «Նուս» կը կոչուէր: Լեմպերկի Նուսը կը բաղկանար 12 ընդհանրապէս ցլեանս ընտրուած դատաւորներէ եւ մէկ նախագահէ: Լեհաստանի այլ քաղաքներուն մէջ ուր աւելի փոքր թիւով հայեր կ'ապրէին, դատաւորներու թիւը աւելի փոքր կ'ըլլար:

Այսպիսով հայեր կը դառնային իրենց օրէնքներով եւ սովորներով: Թէեւ արտօնուած էր որ յայտնուի դատուիլ չուզող հայ լեհական դատարաններու մէջ ուիլ: Նուսը ունէր հաստատուածներ որոնք «Լեհահայոց Դատարան» կը կոչուէին: Դատարաններ որոնք «Լեհահայոց Դատարան» կը կոչուէին: Դատարաններ որոնք «Լեհահայոց Դատարան» կը կոչուէին:

Յստակ է թէ Լեհաստանի գաղութը թէ անձնական եւ թէ ընդհանուր շատ ազատութիւն վայելէր: Հաւանաբար այս ազատութիւնները չունէին տաճարային հողերուն վրայ եւ հայրենակիցներ: Բայց այսօր Լեհաստանի հայ գաղութը: Ի՞նչ պատճառները անոր կորուստի:

Այս հարցին լուրջապէս կը տախանէ Լեւոն Բաբայեան «Հայերը Մոլդաւիայում եւ Բուկարէստում» գիրքին մէջ: Բայեան կ'ըսէ թէ երկու գլխաւոր պատճառներ պատճառ դարձան դուրսի անկման:

Առաջին պատճառը տեղացի դուրքի մախանցն էր հայ գաղութին հանդէպ: Ժողովուրդը տար թէ հանդուրժէ իր եւրոպացի գաղթած ուրիշ ազգ մը իրմէ լաւ պայմաններու մէջ ապրի:

Բաբայեան կը գրէ. «Հայեր այդ (տեղացի) տարրերի մէջ տնտեսական հողի վրայ ստեղծուեց տնտեսական սաստիկ նախանձ եւ բռնութիւն, որ հետզհետէ լայն չափեր (պիտի) կստանար, եթէ 17րդ դարու Լեհաստանում սկսած չլինէր շարժում որ նպաստեց այդ թշնամիութեան թուլանալուն եւ նոյնիսկ

Շար

Write to HARUTIUN LEVONIAN

K. 533/83

Zatvor Okruznog Suda Bolnica

11000 Beograg

Bacvanska Ul.

YUGOSLAVIE

ETCHMIADZIN

ETCHMIADZIN: the fourth town of the republic

In the land of rocks and gorges the charm of the valley of Ararat achieves special distinction. Though the valley used to be a stone-covered land, yet the arduous labor of men turned it into an area of vineyards and orchards. Today the region of Etchmiadzin alone, taking up an area of 410 sq. kms., grows 50 percent of the vegetables and sizeable portion of the live-stock products and grapes of the republic.

Here is our bus driving into the town of Etchmiadzin — "the fourth town of the republic."

To be a tourist in Etchmiadzin is mere child's play. You can walk behind the guides, herding groups of tourists, take a right or left turn at random, look at the passers-by and come across guides again. As a real tourist I dropped in the arts salons and the souvenir shops...Wherever I go I see everything inscribed in three languages—Armenian, Russian, and English.

One of the guides assured the tourists that no foreigner visiting Armenia has missed a drive to Etchmiadzin. Otherwise, he can never claim that he has seen the whole Armenia.

Etchmiadzin is the former capital (Vagharshabad), the religious and cultural center of Armenia. A town boasting ancient architecture, today it reminds one of a vast construction site; it is the populous center of legends and research fellows. Every

year about 1500 tourists visit the town.

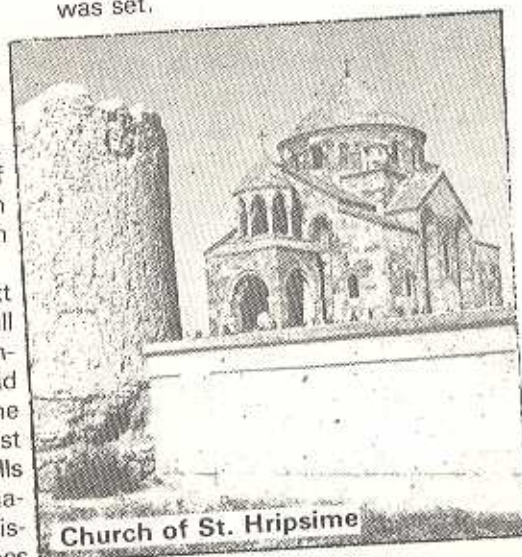
As you step into the city limits, your attention is directed to one of the famed wineries, the products of which (the wine brands 'Arevik,' 'Muskat,' 'Ajgushat' and others) are the winners of gold and silver medals at world fairs. As you drive you hear the guide's often repeated phrases: "Look at your left, look at you right: the Etchmiadzin Cathedral, the churches St. Hripsime and Gayane." The stories of these structures are intimately woven within legends which Etchmiadzin abounds in.

...The Etchmiadzin Cathedral. Next to it is the seat of the Catholicos of all Armenians. The catholicos is attending the Sunday mass. The splendid choir, the brilliant acoustics and the truly divine voice of the soloist engross your attention. The guide tells that the Armenians were the first nation in the world to embrace Christianity as a state religion. Next comes the legend of construction of the Cathedral—a vision dawned upon Gregory the Illuminator, the first catholicos: Jesus Christ descended from heaven and struck the land with a fiery hammer pointing out the site where the divine cathedral should be erected. Hence, the name Etchmiadzin—the descent of the only-begotten.

Two years after the conversion of Armenians to the Christian faith, 303 A.D., a cathedral was erected together with the residence of the catholicos. The religious seminary came into being much later; in 1771 the first printery of Armenian was established, while the Gevorkian Djemaran was founded in 1874, which was destined to play an important role in the cultural and political evolution of the Armenian people. During its 45-year existence the college trained a great many notabilities and distinguished revolutionaries.

Since its origin Etchmiadzin turned into an administrative, managing, cultural, and later religious center of

Armenia. From 3rd to the middle of 5th century A.D. the city was the country's capital. When in 405 A.D. Mesrop Mashtots created the Armenian alphabet, and the first Armenian school opened in Etchmiadzin with the creator of the written language teaching such students as commander Vartan Mimigonian and the 5th century historians Koryoun and Yeznik Koghbatsi. It was again here that the first depository of ancient manuscripts was set.

Church of St. Hripsime

And then...Then wars, devastation, years of decline and centuries of mournful silence followed one another. In the cultural center of Armenian only one drug store had remained in addition to two doctors and one medical attendant. Today Etchmiadzin counts ten hospitals, thirty medical establishments, and a medical personnel of 1,000 including 150 doctors. The number of the schools grew from 6 to 60, apart from an art school, two music and two professional-technical schools, one technical college, research institutes, clubs, libraries, and museums...While the twenty industrial enterprises, whose products are exported to forty countries, are novel elements in the life of Etchmiadzin.

In the wonderful park where I found myself after I had closed the notebook, I perceived the care-fraught hands of the enthusiasts of the town—even the dry trees are not felled, but are carved into elaborate sculptural figures and designs ●

Government

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՖԵՏԱՅԻՒՆ ՊԱՏԻՒԸ

THE TASHNAGTZAGAN FEDAYI'S HONOR

Ֆետայիին համար, Դաշնակ-
ցուքեան հրահանգէն վերջ ամէնէն
կարեւոր բանը ֆետայիին «Նա-
մուս»ն էր: «Նամուս»ը ֆետա-
յիին պատիւն էր. ան էր որ կը մղէր
ֆետային որ իր կեանքէն աւելի
արժէքաւոր նկատէ իր գաղափարը:
Ֆետային, երբ ստիպուած էր թշնա-
միին դէմ կռուելու, հրապարակ
կ'իջնէր իրր ներկայացուցիչը բոլոր
ֆետայիներուն եւ Հայ Յեղափո-
խական Դաշնակցութեան, ան գիտէր
որ թէ՛ Հայ ժողովուրդին, թէ՛
Բիւրսիին եւ թէ Բուրքին աչքերը իր
վրայ են. բոլորը կ'ուզէին տեսնել
թէ ինչպէս պիտի վարուի հայ
ֆետային:

Հայ ժողովուրդը ֆետայիին մէջ
կը տեսնէր իր ազգային ուժին պատ-
կերը, Բիւրսը եւ Բուրքը անոր մէջ
կը տեսնէին գիրենք գապող եւ կե-
ղեքուած հայութիւնը պաշտպանող
գինեալ ուժը:

The most important thing to a
fedayi, next to an order from the ARF,
was the fedayi's *namous*, the fedayi's
honor. It was what drove the fedayi to
value his cause more than his wife.
When the fedayi was forced to fight
the enemy, he did so as the represen-
tative of all the fedayis and the Arme-
nian Revolutionary Federation. He
knew that all eyes were upon him,
Armenian, Turkish, and Kurdish. They
all wanted to see how the Armenian
fedayi would deal with the situation at
hand.

The Armenian people saw in the
fedayi the image of their national
strength. The Turks saw in a fedayi an
armed force which threatened them
and defended the oppressed Arme-
nians.

Վեց հարիւր տարի Բուրքին
ձեռքին տակ գերիի նման ապրած
հայերը կորսնցուցած էին իրենց
հերոսական դիմագիծը, վերածուած
էին ոչխարներու եւ կը ջարդուէին ու
կը շահագործուէին Բուրքին եւ
Բիւրսիին կողմէ:

Ֆետային, ապրելու եւ մեռ-
նելու իր օրինակով պիտի յիշե-
ցնէր հայութեան, այն ինչ որ
Վարդան Մամիկոնեանները սորվե-
ցուցած էին արդէն, որ *պատիւով
մեռնելը շատ աւելի արժէք ունի քան
իր ստրուկ ապրելը*:

Այս միտքը դարձած էր դաշ-
նակցական ֆետայիին «Նամուս»ին
հիմքը: Ֆետային կը կռուէր ամէնէն
դժուար պայմաններուն մէջ. վստահ
գիտնալով թէ պիտի մեռնի. ան կը
կռուէր օրպէսզի ողջ գերի չիյնայ
թշնամիին ձեռքը եւ իր հետը մի
լանի թշնամի գետին փռէ ու փաստէ
հայութեան, որ Դաշնակցական

Having lived like slaves for six cen-
turies under the Turks, the Armenians
had lost their heroic character. They
had become like sheep which were
sacrificed and exploited by Turks and
the Kurds.

The fedayi, through the way he liv-
ed and his sense of self-sacrifice,
reminded the Armenians of what Var-
tan Mamigonian had already taught
them—that it is better to die with
honor than live as a slave.

This idea was the foundation of the
fedayi's *namous*. The fedayi fought
under the most difficult conditions. He
knew that it was very likely he would
die. But he would fight so that he
would not be captured alive and
would take at least a few of the enemy

մարտիկը ծունկի չի գար:

Բոլոր Ֆետայիներն ալ
նակցած են յանախ անյոյս
ներու, միշտ տէր կանգնած ե-
տայիի «Նամուս»ին: Յիշենք
նը երկու ֆետայիներու, որ
անձնական օրինակով զօրաց
Հայ ժողովուրդին կամքը եւ
ցոյց տուին Բուրքին յուժնե
տելու ուղիղ նամբան:

ԽՆՈՒՍՑԻ ՄՈՍԸ

Մոսն, Օվանը, Մարտի
Տիգրանը եւ Միսաէր խնո-
ֆետայիներ էին, որ գիտէին ի-
րեն, վարժ էին Էրտական սով-
թիւններուն, տոկուն էին եւ
ձիւրոր: Ասոնք էին որ 1906էն

to the grave with him. This way
also showed that the Tashnagtzagan
fighter could not be forced to
kneel.

All the fedayis often participated in
hopeless battles but always defended
their *namous*. Here are the stories of
two fedayis who, through their per-
sonal examples, strengthened the
faith of the Armenian people and showed
the correct path of liberation from
Turkish rule.

կապ կը պահէին Տարօնի մեր Կագմակերպութեան եւ Արտասահմանի հետ: Դուրսէն կը բերէին թերթեր, նամակներ եւ փամփուշտ: Տարօնէն կը տանէին լուրեր եւ երբեմն ալ մարդիկ: Վտանգները շատ էին, մանաւանդ որ թուրք կառավարութիւնը հասկցած էր որ այս փետայիներն էին կապը Երկրի եւ Կովկասի միջեւ:

Մոսկոն, իր բացակայութեան, դատապարտուած էր բանտարկութեան եւ մահուան: Ան քաջ եւ գեղեցիկ երիտասարդ մըն էր եւ ունէր գեղեցիկ նշանած մը իր հայրենի գիւղին մէջ. բայց յեղափոխական կեանքը կը պահանջէր որ ֆետային լէւ աւելն ինչ եւ իր անձը նուիրէ միայն գործին:

Ամէն տասներեքնոց օրը անգամ մը, Կովկաս երթալու ատեն, ան կ'անցնէր իր գիւղին մօտէն բայց պարտաւորուած էր միայն հեռուէն դիտել գիւղը. ներս մտնել չէր կրնար, գիւղը Լրտախտոն էր եւ լեցուն թուրք ոստիկաններով:

Օր մը, Մոսկոյի կամքը թուցաւ եւ ան ինկաւ թակարդին մէջ:

Ան նամբայ ելած էր դէպի Կովկաս: Իր հագուստներուն մէջ պահած էր լաթի վրայ գրուած կուսակցական գաղտնի նամակներ: Երբ կը մօտենայ իր գիւղին, Մոսկոն կը յաջողի համոզել իր ընկերները որ անոնք մօտիկ լեռան վրայ սպասեն, իսկ ինքը մտնէ գիւղ մէկ օրուան համար:

Երբ Մոսկո գիւղ կը մտնէ, ոստիկանութիւնը լուրը կ'առնէ եւ զօրք բերելով կը պաշարէ գիւղը: Մոսկոն կ'իմանայ բայց կը պահէ իր պաղարիւնութիւնը:

Ան, նախ կ'այրէ իր բովի նամակները, ետքը իր ծերունի մայրիկէն հաղորդութիւն կ'առնէ: Նշանածը ձին կը պատրաստէ, կտրիքն Մոսկոն կը ցատկէ ձիուն վրայ ու գուրս կը թռչի պաշարող զօրքին մէջէն:

Անվեհեր Մոսկոն կատղած է, կը քաշէ տասնոցը ու կը կրակէ զօրքին վրայ: Արդէն սպաննած է երեք թուրք զինուոր եւ կը թուի թէ զօրքին շղթան նեղֆելու եւ գիւղէն

էր համագարկ կը բանայ միս-մի-նակ կոտող հերոսին վրայ, ձին կողէն կը վիրաւորուի եւ ետեւի ոտներուն վրայ բարձրանալով կ'իյնայ գետին: Մոսկոն կը սպաննուի զինուորներու գնդակներէն, բայց փրկուած էին նամակները եւ մանաւանդ, ֆետայիին «Նամուս»ը:

ԶԻԱՐԵԹՅՈՒ ՄԱՆՈՒԿԻ ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ՄԱՀԸ

Սուրբ Կարապետի լեռներուն մէջ, օր մը զիարեթցի Մանուկ շատ ծանր կը հիւանդանայ: Բժիշկ չկար որ խնամէր զինք: Ֆետայիները կը ստիպուին կանչել մի քանի անձնագոհ գիւղացիներ, որ յանձն կ'առնեն զինք խնամել բնութեան մէջ: Շարաք մը ետք, Մանուկ կ'ուզէ երթալ Զիարեթ, ուր ունէր կին եւ երեխայ: Ընկերները կը համոզեն որ չերթայ. կու գայ կինը եւ յանձն կ'առնէ գիւղին մէջ, գաղտնի կերպով խնամել ամուսինը:

Զիարեթի մէջ գիւղի պահակ մը կար, Շափիսի անունով թուրք մը, որ ինքզինքը հայերուն բարեկամ ձեւացուցած էր: Ան կ'իմանայ Մա-

նուկը եւ իբր թէ ինքն ալ կը խնամէ հիւանդը. բայց միաժամանակ լուր կու տայ զօրքին:

Զօրքը գիւղ կու գայ գաղտնի գիշերով եւ կ'երթայ ուղղակի Մանուկի տունը: Կինը կը հասկցնէ Մանուկին թէ պաշարուած է:

Մանուկ կնոջը օգնութեամբ կը կապէ փամփշտակները, տասնոցը եւ դաշոյնը. մօտինը ձեռքին, հիւանդ եւ ուժասպառ վիճակի մէջ, կ'ելլէ դուրս կոխով մեռնելու համար:

Դուրս կը բանայ, կ'ուզէ փողոց ելլել բայց կը տեսնէ զօրքը դիւրք բռնած է ամէն կողմ:

Մանուկ կ'ըսէ «ճար չկայ, մեռնիլ կայ. ինձի ուժ տուր, ես՝ Սուրբ Կարապետ» եւ կը սկսի կրակել եւ անմիջապէս զինուոր մը կը սպաննէ: «Այս մէկը, ի՞մ տեղը» կը պոռայ եւ կը շարունակէ կոտորիլ:

Զինուորները կը պոռան «Քաս-լիմ, Քասլիմ», բայց Մանուկ քաջարձակ կարեւորութիւն չի տար, կը կրակէ եւ երկրորդ զինուոր մը կը վիրաւորէ, իսկ ինքը ուժասպառ՝ կը կծկուի փողոցին անկիւնը: Զօրքը համագարկ կը բանայ, Մանուկ քանի մը տեղէ գնդակ կը ստանայ եւ կը նահատակուի: Մանուկին եւ մեռած զինուորին դիակները աշլի վրայ դրած, զօրքը «յարթական» կը վերադառնայ Մուշ: Կառավարութիւնը ինքզինքը յարթական կը նկատէր հիւանդ ֆետայիի մը դէմ հարիւրաւոր զօրքով կոտած ըլլալուն համար:

Այսպէս, ֆետային մահը կը նախընտրէր անպատիւ գերութենէն:

Թուրքները եւ հայերը կ'ապաշէին եւ չէին կրնար հասկնալ թէ ի՞նչ չափ՞ մահամերձ ֆետային կրնար իր հետ գերեզման տանիլ առողջ զինուորներ:

Անոնք հեռագիտէ սորվեցան թէ ի՞նչ ըսել է ֆետայիի «Նամուս»: Թուրքները սկսան սարսափել եւ հիւանալ: Հայերը սորվեցան մահը դիտել նակատէն եւ ազատագրութեան կըռիւր նախընտրել ստրուկի կեանքին:

Mosso of Khnoos

(cont. from pg. 16)

Mosso, Ovan, Mardiros, and Missak were fedayis from Khnoos who spoke Kurdish, were familiar with Kurdish customs, and were good horsemen. They kept the lines of communication open between Daron and the outside from 1906 to 1908. They used to bring newspapers, letters, and bullets from the outside and take news and sometimes even people from Daron. There were many dangers especially since the Turkish government had found out that it was these fedayis who kept the Yergir (homeland) in touch with the Caucasus (the part of Armenia under Russian rule).

Mosso had been sentenced to death in his absence. He was a brave and handsome youth who had a beautiful fiancée in his home village. However, revolutionary life demanded that the fedayi leave everything behind and dedicate his life only to the cause.

Every fifteen days, on the way to Caucasus, he would pass by his village but was forced to watch from afar. He could not enter the village because it had a mixed, Armenian and Kurdish, population and was full of police.

One day, Mosso's will weakened and he fell into the trap. He was on his way to the Caucasus. He had secret ARF letters, written on cloth, hidden on his clothes. When he got close to his village, Mosso succeeded in convincing his ungers to wait for him on a nearby mountain while he went to the village for just one day.

When Mosso entered the village, the police got wind of his arrival and called in the army to surround the village. Mosso found out that what had happened but he kept his cool.

First he burned the letters he had. Then he took communion from his elderly mother. His fiancée prepared his horse, brave Mosso leaped onto it and he attacked the surrounding troops.

Fearless Mosso was mad. He pulled out his *dasnots* (Mauser pistol) and shot at the soldiers. He killed three Turkish soldiers and it seemed like he was about to break through the enemy's lines and get out of the village when the troops fired at once at the lone hero. His horse was wounded and rider was thrown to the ground. Another volley of bullets killed Mosso, but the letters had not been

captured and the fedayi's *namous* had been saved.

Manoug of Ziaret's Heroic Death

One day at the mountains of St. Garabed, Manoug of Ziaret became seriously ill. Since there were no doctors to take care of him, the fedayis were forced to call a few dedicated villagers to care for him in the wilderness. A week later Manoug wanted to go to Ziaret where he had a wife and a child. His ungers tried to convince him not to go. His wife came and took responsibility for secretly taking care of him in the village.

There was a guard in Ziaret, a Turk by the name of Shafkee, who had pretended to be a friend of the Armenians. He found out that Manoug was in the village and went to him pretending to want to take care of the patient. However, he got word to the army as well.

The army arrived secretly at night, and went straight to Manoug's house. His wife told Manoug that they were surrounded.

With his wife's help, Manoug put on his bandoliers (the straps which held the fedayis' bullets), his *dasnotz* and his dagger. Holding his Mosine rifle, sick and very tired, he went out to die fighting.

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԱԶԱՏ ԲԵՄ

ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐ

Թալեաթ փաշա, Սալիս Հալիմ փաշա, Պեհլևան Շաֆի փաշա, բուրք հիպատոսներ և կառավարիչներ — Ամերիկայի, Ֆրանսայի, Եսկուպիոյի մէջ և աշխարհի չորս ծագերուն — կը ստանային այն ինչին որ արժանի էին, հայու գեներալ փամփուշտը:

Մեր նահատակներուն վրայ ողբալը, բան յառաջ չէր բերեր. ոչ մէկը երկրորդ նայումով մը կը դարձներ այն ազգին որուն ժամանակի արժեքաւոր անունը անհետացած էր իր վերջին բազաւորութեան հետ, 800 տարիներ առաջ:

Մէկդի ձգուած են քահր, գրիչը, և խօսքը: Կը գործադրուի միակնարը որ արդիւններ մէջտեղ կը բերէ: Զենքը և ահաբեկչութիւնները:

Manoug opened the door to go out into the street but the troops had taken up everywhere. Manoug "there's no way out, then death, give me St. Garabed," and started immediately killing a soldier. "this one is in exchange for" he continued to fight.

The soldiers shouted *taslim* (give up, give up) but paid absolutely no attention continued shooting, wounding soldier. Then, totally exhausted, he dropped to the ground on the corner. The troops fired. Manoug had been martyred. Putting Manoug and the dead soldier's body in a cart, the army returned "victory" to Moush. The government considered itself victorious in a fight between hundreds of soldiers and a sick, fedayi.

Thus the fedayi preferred slavery.

Both the Turks and the Armenians were amazed at how a fedayi's death was able to take healthy to the grave with him.

They gradually learned what a fedayi's *namous* meant. They started to admire and be terrified of the fedayies. The Armenians chose to face death and chose struggle for liberation rather than living as a slave.

դարձուցած են աշխարհի ուշաթիւնը: Մանուանդ այն աշխարհուր մուսիա կամ Ամերիկայի ոչինչ է եթէ իրմէ խուսի իրականութեանը:

1921ին Թեհրանի կապարն էր: Վերջին տարիներին հայ գեներալը կը կայացուի Համբակով մը, և հանով կամ էլ պէհլեանով մը:

Այս ձեւին հակառակ կան: Չեն ուզեր "Թեհրանի" կանի շուքերուն տակ ըլլալ. չեն գեր որ ուրիշը իրենց գէշ կամ կածոտ աչքով մը նայի: Այո, յերս կ'ահաբեկենք մեր բռնակառավարիչները (և միայն կ'ապրիչները): Իրականացի մէջ բռնական հակառակորդներ կը սպաննեն: Խումէյնի տապը

ԳՐԱԿԱՆ

SCHOOLDAYS ARE OVER

I
 write to you
 ladies
 and gentlemen
 of Armenian descent
 who
 sit in the
 balcony
 of society
 with Mahatma's masks on
 who
 today
 and everyday
 by who knows which
 or what
 God given right
 sit yourselves
 in judgement,
 during your suppers
 or
 bridal showers
 you
 dissect our thoughts
 and "analyze"
 judge our actions
 and criticize;
 you
 play "The Armenian"
 in your fashion shows,
 liberty
 is to you
 but a statue
 freedom
 is for you
 a brand of sanitary napkins
 you
 who deplore violence
 but kill innocence
 you
 the gods of mortality
 and
 assassins of equality
 you
 try to show us "The Way"
 who tell us not to
 and tell us what to
 you
 who believe in
 shutting the door
 to keep Hampig
 in a two-by-four

you
 terrorists
 of the better kind
 you
 the nightmares
 of our
 reality
 parking attendants of vulgarity
 you
 who come
 in all shapes
 and sizes
 as those who pray
 or as a D.A., listen to me.

Listen to me
 to one of those
 dirty ones
 listen to me
 to one of those
 schoolboys
 you're trying to "Educate"
 or else
 terminate
 one of those
 school boys
 you're trying to mold

or else
 put in a cell,
 listen to me:
 rest assured
 ladies
 and gentlemen
 we've learned already,
 we've learned
 your ways
 and your pays
 we've learned
 what counts—your power,
 and what does not—our lives,
 thanks to you
 all of you
 traitors:
 the "School" days are over,
 we know how to make love
 with our gloves on
 we're big boys now
 and we've only just begun.

This prosecutor rests its case;
 once and for all
 Amen.

Viken H.

ՑԱՍՈՒՄ

Յեղափոխութեան Արգելափակեալներուն

Այրուած լուսիսի տակ անոնց բանտերուն
 Արաբսի կամըրըրէց գայրոյքը ետուն
 Կը բորբոքի անոնց խրոխտ շնչառութեամբ —
 Անոնք՝ բոցաբոց ինչպէս շանթակիր ամալ

Երբ խիզախեց բազուկը անոնց զինարձակ
 Եւ պողոտաներուն վրայ դարձան կրակ
 Անցումն ալ ձեռնակապեր արգելակեցին —
 Թոյնէն սակայն անցաւ նաղերէն անդին

Անոնք՝ հոն են դեռ — կը սպասեն պիրկ, առանձին
 — Ձկան կառնկներ դէպի Երկիր լուր տանին —
 Հակատնին քայլ՝ կռուի խորհուրդներու խորան
 — Բանտերն ալ՝ քարեղէն սիրտն են ազատութեան
 Ով կարող է սահման դնել արեան քամիին ամենի
 Ով կարող է սանձել լոյսի խոյանքները անկասելի:

Lessons for Socialists (cont. from pg. 7)

the same time, socializing foreign banks and other foreign-owned financial institutions. The achievement of this nationalization is theoretically to allow the governments to try to control and direct capital flows within their respective countries. A major means of achieving this end is the governments' forced acquisition of 51 percent control in all major corporations of the industrial sector. In reality, however, the industrial sector was "so inconsequential that there was little to nationalize; industry was a mere 7 percent of the GNP."⁹ In an effort to strengthen their economies, virtually all of the African socialist states have "proclaimed their desire to attract new Western capital."¹⁰ In fact, Angola and Mozambique have even declared their welcome for small commercial traders in their countries. While some foreign aid is received from the Soviet Union and other Eastern communist countries, it is minimal. The insufficiency of foreign aid from the East, therefore, has led the African socialist states to retain good relations with the economic system of the West. This situation has reinforced the claim of the African countries that they are non-aligned. Congo-Brazzaville, for example, has France as its major source of external aid along with the Soviet Union, whose economic contributions to the country have gradually diminished. Angola, on the other hand, has no serious prospect of Western aid, leaving it with no alternative but to deepen its dependency on the socialist camp.¹¹

These economic issues on the external front are, therefore, very complex and very dependent upon the correct handling of foreign trade and investment in the socialist countries of Africa. This study of political, social, and economic issues which exist in the African socialist countries can lead us to make the following conclusions as "lessons for socialists:"

1. A socialist country is not necessarily based upon a politically democratic system (as defined in the Western terms); furthermore, the doc-

trine of the Leninist Vanguard Party is often misused to coerce, mislead, and even exploit the people which it claims to lead and unfortunately, collective ownership is quite enough for a country to be considered socialist;

2. It is not necessary for a socialist country to be aligned only with the "socialist camp" headed by the Soviet Union in order for it to achieve "true" socialism. Good relations both with the East and the West in today's divided world are more beneficial in aiding a country on the road to socialism to achieve its goal than being completely anti-Western is for the country;

3. In order to avoid creating a hostility in the people governed by socialism, it is necessary to take the necessary steps during the revolutionary struggle for independence to prepare the populace to accept the hardships and benefits of socialism by mobilizing it to strive for a common cause beyond the achievement of independence;

4. A "socialist revolution" is lacking something when the popular sentiment is only anti-colonialist; it is necessary to achieve class consciousness and identification with the international proletariat in order for the people to logically accept the socialist doctrine.

It would be unfair to assume that the African countries who have chosen the pathway toward socialism will ultimately fail in their endeavor. The people of the so-called "Third World" deserve their right to self-determination and to social justice. Only under a truly socialist doctrine combined with political democracy can this be implemented. So long as the people of these countries allow themselves to become dependent upon either Eastern foreign aid or Western capitalist imperialism, they will forfeit their own inalienable rights.

PAST MONTH IN REVIEW

MOSCOW—The Soviet Communist Party ordered party leaders in Armenia to crack down on corruption, religion, and bad management and to instill a more pro-Soviet frame of mind among officials.

The decree from the Party's Central Committee said many of the republic's party officers are not adequately involved in ideological work and lack political education. The decree also stressed the inadequacy of anti-religious teaching, and the embodiment of non-communist values within many scientific and artistic creations, adding that many economic enterprises break laws and fail to fulfill their targets.

TORONTO—At a news conference on Tuesday, October 16, U.S. Secretary of State, George Shultz announced that the US government has sent a high ranking officer to Angola so that an end to the political chaos of South Africa can be negotiated.

The Angolan government has demanded the removal of South African troops from south Angola and Namibia, and that the protection of Namibia be given to the United Nations.

BRIGHTON—On Friday, October 12, a bomb exploded in the hotel where the British Conservative Party of Prime Minister Margaret Thatcher was having its annual convention. Four policemen and 25 others died. The Minister of Agriculture was injured, but Prime Minister Thatcher escaped injury.

The next day an unidentified man called the **BBC** and claimed the responsibility for the attack on behalf of the Irish Republican Army.

NEW YORK—During a session of the General Assembly of the United Nations, the President of El Salvador, Jose Napoleon Duarte, called for a meeting with the revolutionaries in El Salvador in La Palma. He also invited the revolutionaries to take part in future elections.

Write to HAMPIG SASSOUNIAN

California State Prison—Folsom
C88440 PO Box W. Represa
CALIFORNIA 95671

LETTERS TO THE EDITOR

Dear Editor,

This letter is about some Armenians and the way they put the Armenian down in front of other students. I'm a student in a public school and I am sorry that I have to write this letter and expose all the immoral things some Armenian students do in public schools.

These students come to school for enjoyment instead of knowledge. The way they act points this out. I've seen these students lie, cheat, cut school, argue, fight, smoke, insult other people... That's when I wish I could do something to stop them from putting the Armenian name down.

The lowest thing some students do is to teach non-Armenians swear words in Armenian. From time to time a student will come and swear at you in Armenian. I get so humiliated to hear somebody swearing at me in my own language. Then I want to scream at those so-called Armenians to stop putting down the Armenian name.

Sincerely,

a concerned student

Note: The following response appeared in the October 16, 1984 issue of The Register. The author of the article is a member of the Orange County AYF Ashod Yergat Chapter.

The truth is denied

The story "Senate kills Armenian resolution" (Oct. 5) referred to a resolution that was titled, "National Day of Remembrance of Man's Inhumanity to Man." It was a day to remember all victims of genocides, not just Armenians.

President Reagan's announcement that his administration will pursue the ratification of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, and his administration's policy and opposition to passing this other bill, do not seem to agree in principle.

If the present government of Turkey does not like the idea of such a day of remembrance, instead of trying to deny and twist and change the truth about the Armenian Genocide, it

Dear Editor,

I am a student in a public school and I'm going to tell you how the Armenian club is in my school. Although I've never been in the Armenian club, I know very well what goes on in there. All this time I've been in this school, I have never seen one project made by the Armenians. They have the picture of the members of the Armenian club in the year book just for nothing, because they don't do anything. At their meetings all they do is have a party where they fool around, use bad language, and poke each other with pins. Everything they do is for fun and games there is nothing intelligent in what they do. If it's going to be like this why do they have an Armenian club in the first place. If these people were smart they could've organized their club activities and helpful things for the schools. And that way they could have gotten the Armenian name up, instead of pulling it down.

One by one, the whole school hates Armenian because of the way they behave, and the fights they get into with the Mexican-Americans and others. They think they own the spot whenever they land on it. They act as though the whole school is their father's carpet, that nobody can get near or make any noise. They also lie and cheat.

I wish these people would straighten up and stop lowering the Armenian name more than what they already done.

Sincerely,

Elisa

should try to negotiate settlement with the Armenian communities and their leaders.

I am the granddaughter of four survivors of the genocide, and April 24, 1985, will be a day of remembrance for me, whether I plan it or not and whether a bill is passed or not.

But it hurts me to see the truth being denied, the feeling of the survivors suppressed for the sake of a policy of an administration that treats Turkey like a spoiled child and does not ask any responsibility for its actions, past and present.

Rita Hintlian
Huntington Beach

Գաղութի Մը Կործանումը...

(Շար. էջ 14(1))

բանալուն: Այդ շարժումը կաթողիկ պրոպագանդն էր Լեհաստանում:

Սխալ չհասկանա՞, կաթողիկէ բրորականտան հայերը չփրկեց հայտնացի ապագայ պայքարէ մը, ո՛չ, այլ աւելի ուժեղ ըլլալով կործանեց հայ գաղութը, ուստի առիթը չկար «ապագայ բախումի»: Ապագայ բախումի մը կարիքը չկար տեղացիներու մեզի հանդէպ բշտամութեան վերացման, պապականութիւնը լու-

ծեց խնդիրը եւ կրօնքը պարտադրելով գաղութին վրայ:

Դաւանափոխները կաթողիկէ դարձան, ու անհետացան, իսկ դիմադրողները ցրուեցան Եւրոպայի մէջ ու այդպէս ցուլուելով անհետացան:

Ուրեմն ի՞նչ եղաւ օտարէն ստացուած փառք ու հարստութեան, ՕՏԱՐԻՆ ՄՆԱՑ. այդ շատ հաւանաբար մի քանի հարիւր տարուայ համար հայ գաղութականներ ու իրենց զաւակներն ու թոռները աւելի «եւանգիստ» ապրեցան հայրենի հողի վրայ ապրող իրենց հայրենակիցներէն, քայց երբեմնի տասնեակ հազարներ հաշուող (յստակ թիւը յայտնի չէ) Լեհաստանի գաղութէն իրրեւ նշխարի քանի մը հոգի մնացած է:

Այսպիսի օրինակներով լեցուն են մեր պատմութեան էջերը: Շատ գաղութներ կազմուած են, զարգացած են ու իրենց շրջակայքը զարգացուցած, քայց մնաւապէս ժամանակի ընթացքին անհետ կորած են: Այս տեսանկիւնէն դիտուած, այս դարը ոչինչով տարբեր է անցեալէն: Մեր գաղութները ցուլուած են անցեալին ու անպայմանօրէն պիտի ցուլուին ապագային: Պիտի ցուլուինք եթէ չպայքարինք: Պայքարը պէտք է ուղղուի գլխաւորաբար մեր իրաւունքներուն վերատիրանալու համար: Հայապահպանման համար մղուած պայքարներու յաղթանակները կարճատեւ պիտի ըլլան:

ՌԱՀՅԻ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

The Basques...

(cont. from pg. 9)

must work to change these conditions so that a revolution is possible. It must recruit more able and trustworthy members, acquire weapons, train its members for warfare, publicize its cause and gather money. Within this context of revolutionary struggle, political violence was adopted as a legitimate tool.

The gradual adoption of this revolutionary strategy and political violence was accompanied by its share of dissent within the ETA. In 1967, the first group of less radical members condemned violence and split from the ETA. For similar reasons, another group followed suit in 1968. In 1970, due to disputes about political violence during the sixth assembly, a large group, calling themselves, ETA-sexta (sixth), also split from the ETA. This dissociation nearly destroyed the ETA, but after two years of idleness, new members joined the ETA in 1972 and revised the organization. The disputes did not end here. In 1974, the ETA was segregated once again. One group of Marxists, who advocated political violence within the context of the working class liberation struggle, parted from the ETA and formed a new wing, now called ETA-m (militar). Another group who advocated simultaneous military and peaceful political tactics, also parted to form yet another wing of the ETA now called ETA-pm (politico-militar).

Since 1962, the ETA's overt acts have centered around two objectives: acquisition of money and creation of publicity. ETA's first bank robbery was in 1967. They struck *Banco Guipuzcoano* in Villabona and acquired more than one million pesetas. It is estimated that up to mid-1977, the ETA has obtained more than sixty million pesetas (about one million dollars) from bank robberies.

The first death associated with the ETA was one of its own members at a Suardia Civil road-block in 1968. From that point onward, ETA's political violence and the subsequent govern-

ment response slowly escalated. From 1968 to 1973, 19 people died due to the ETA activities (this includes some ETA members also). In 1974 and 1975, 55 people died (19 of them were ETA members). In 1976, the number of deaths caused by the ETA was 29 (10 ETA members). During the first six months of 1977 (this is as far as this set of data reaches), 16 people died due to ETA activities (including 12 ETA members or supporters).

Throughout the 1960's and 1970's, ETA actions tended to deal almost strictly with resource gathering and producing publicity for their cause. Up to 1979, 20% of ETA acts were to obtain resources (money, weapons, explosives, vehicles), and close to 70% of the acts were constructed to attract attention and create publicity, but without harming innocent men and women. The majority of the targets were government agencies, monuments and flags.

In 1979, three bombs exploded in the Madrid railroad stations and the Madrid airport, killing four and wounding at least 113. The ETA claimed responsibility for the bombings. The 1980's will prove whether these bombings present a new and more violent trend in the ETA or they were simply an isolated case.

Since the 1970's, the ETA has been the strongest political group in the Basque. It has become that clearly due to its violent tactics. But a group of men do not turn to violence by chance. The ETA's violence is the result of a long history of foreign domination and often fierce Basque cultural repression. It is the result of hundreds of years of being unable to freely express the Basque culture and language. ETA's political violence is a humanistic and nationalistic protest which finds no other effective outlet. It is a protest against being exploited economically and culturally and it is a protest against being denied the freedom to live and express their lives as free men choose. Political violence in the Basque will not end as long as the Basque people are denied freedom and self-determination.

PAST MONTH IN REVIEW

ANKARA—According to Turkish military sources, 8 Turkish soldiers died and two were wounded in a bomb explosion on October 1. According to the same sources, the bomb was planted by Kurdish revolutionaries.

The incident took place in the village of Hakar, in the southeastern part of Turkey. No casualties were given by the military commander of the area.

SEBOKENG—Seven thousand soldiers belonging to the South African security forces made a door-to-door search in four cities located south of Johannesburg, to stop riots by the native population of the country.

In the last few months the Black majority has demanded an end to the racist policies of the South African government.

BELFAST—On Tuesday, October 2, the Ulster police arrested the leader of the *Sean Finn* (political legal arm) and his associates, but all were released hours later.

A police spokesman said they were interrogated because of suspected links between the *Sean Finn* and the illegal entry of Michael Galvin to England. Galvin is the leader of a sympathizer group of the IRA which is fighting to free them from English rule.

AMMAN—A meeting took place between King Hussein of Jordan and the Palestine Liberation Organization Chief Yasser Arafat during which they discussed possibilities of a meeting of the Palestinian government in exile. The last session of the Palestinian government in exile, which was to be held in February 1984, was postponed due to differences between Palestinian organizations.

Write to RAFFI ELBEKIAN

K. 533/83
Zavtor Okruznog Suda
11000 Beograd
Bacvanska Ul.
YUGOSLAVIE

Պատերը

(Շար. 1-2 ՏԼԳ)

Անոնց լեզուն, դրոշակը անօրէն հոչակեց, բոլոր սահմանադրական իրաւունքները ջնջելով: 1930ին երբ ՏԼ Բիվերօ տապալեցաւ Եւ Սպանական հանրապետութիւնը հիմնուեցաւ, պատերուն վերստին իրաւունքներ տրուեցան: Պատ կառավարութիւն մըն ալ հիմնուեցաւ ուր կ'իշխէր կիսանկախ պատ գաւառներու մէջ: Սպանական քաղաքացիական պատերազմներու ընթացքին (1936-1939), պատ կառավարութիւնը ահաբեկեց եւ Բարսելոնայի շրջանը: Զորատար Բարսելոնայի շրջանը դուրս եկաւ սպանական քաղաքացիական պատերազմէն: Ան դարձեալ սկսաւ հակա-պատ արշաւ մը անգամ մը Եւ պատ լեզուն անօրէն հոչակելով: Աւելի քան 6000 անձեր սպանուեցան կամ բանտարկուեցան իբրեւ քաղաքական բանտարկեալներ:

Ի միջի ալլոց, պատ ժողովուրդը պատ կառավարութեան օժանդակութեամբ սկսաւ կազմակերպել ընդհատակայ դիմադրութեան խումբ մը: 1951ին, այս դիմադրութիւնը ցոյցեր կազմակերպեց, որուն մասնակցեցան աւելի քան 300,000 բանուորներ: Զորատար իր կարգին որոշած էր, ի գին ամէն ինչի, ոչ ընչացնել այս դիմադրութիւնը: Ահա այսպիսով էր որ Ի. Թի. Էյ. ը մէջտեղ եկաւ:

1952 թուին, խումբ մը համալսարանական ազգայնական երիտասարդներ Բով Բովի եկան գտնելու համար նոր միջոց մը, միջոց մը որուն իբրեւ արդիւնք, պատերուն իրաւունքները պիտի ձեռք բերուէր: Առաջին տարին, անոնք միայն գաղափարներ փոխանակեցին: 1953ի ամառը *Էգրի* բերքը հրատարակեցին: Ժամանակի ընթացքին անոնք սկսան գործնաւոր, Եւ այս պատճառաւ Փի. Էն. Վի. ի (հաստատուն հիմք ունեցող քաղաքացիական կազմակերպութիւնը) երիտասարդական միութիւնը ուզեց միանալ այս երիտասարդներու խումբին: Համալսարանականները համաձայնեցան Եւ կազմեցին նոր երիտասարդական միութիւն մը:

ցաւ երկար դիմանալ անդամներու գաղափարներու հակասութեանց պատճառաւ: 1959ին համալսարանականները անջատուեցան Եւ հիմնեցին Ի. Թի. Էյ. ը:

Սկզբնական շրջաններուն, Ի. Թի. Էյ. ը քաղաքական բռնարարներով հետաքրքրուած չէր: Անոնք կ'ուզէին ժողովուրդին մէջ արբեցնել ազգային գաղափարներ, հրատարակելով բողոքի կոչներ: Սակայն երբ կառավարութիւնը սկսաւ ննջել պատերը, Ի. Թի. Էյ. ը ալ սկսաւ ծայրայեղ միջոցներու դիմել:

1961ին Ի. Թի. Էյ. ը առաջին գործողութիւնը եղաւ շոքեկարք մը երկաթուղիի գիծէն դուրս հանել: Գործողութիւնը՝ շոքեկարք մը երկաթուղիի գիծէն դուրս հանելով: Սպանական կառավարութեան հակազդեցութիւնը եղաւ շատ արագ, Եւ աւելի քան 100 հոգի ձեռքարկուեցան, չարաչարուեցան Եւ բանտարկուեցան: Ի. Թի. Էյ. ը ստիպուած դարձաւ ընդհատակայ յեղափոխական կազմակերպութիւն մը: Իրենց նպատակը եղաւ ազատագրել պատերուն երկիրը յեղափոխութեան միջոցով Եւ հոն հիմնել ընկերակարական կարգեր:

Ի. Թի. Էյ. ը որոշեց սկզբնական շրջանին, կազմակերպել ժողովուրդը, քաղաքականացնել անոնց, անդամներ հաւաքել Եւ անոնց սորվեցնել «կռիւ»: Քաղաքական բռնարարները իրենց համար օրինաւոր Եւ կարեւոր միջոց մը եղաւ յառաջ տանելու համար իրենց գործը:

Զինեալ պայքարի ռազմավարութեան որդեգրումը սակայն պատճառ եղաւ Ի. Թի. Էյ. ը պառակտումին: 1967ին, 1969ին Եւ 1970ին, երեք տարբեր խումբեր անջատուեցան Ի. Թի. Էյ. ըն ձեռնարկ տուին նոր կազմակերպութիւններու: Այս բոլորը գրեթէ կազմալուծեց Ի. Թի. Էյ. ը, որ արդէն իսկ ամբողջական փլուզումի նամբուն վրայ էր: 1972ին նոր անդամներ միացան Ի. Թի. Էյ. ը Եւ վերաշխույթացուցին կազմակերպութիւնը: 1973ին մարմնասանները անջատուեցան Եւ կազմեցին երկու տարբեր

1962ին ի վեր Ի. Թի. Էյ. ը նպատակը եղած է դրամ հաւաքել իրենց դատին ի նպաստ հանրայն կարծիք յառաջացնել: Դրամատներ կողոպտելով անոնք գրեթէ միլիոն տոլար կրցան գոյացնել:

1968ին է որ առաջին անգամ ըլլալով Ի. Թի. Էյ. ը անդամներն ձեռք բերեցին ընդհատակայ յեղափոխական Եւ Թի. Էյ. ը դարձաւ աւելի յեղափոխական: 1968էն 1973 19 անձեր մեռան բռնարարներու պատճառաւ: 1974-75՝ անձեր: 1976ին՝ 29 անձեր: 1977 առաջին վեց ամիսներու ընթացքին 16 անձեր մեռան:

Իբրեւ բիրտ, Ի. Թի. Էյ. ը կ'ընտրէր կառավարական շէնքեր դրոշակներ:

1979ին երեք ուսմբեր պատերազմեցան Մատրիտի երկաթուղիի կայաններուն մէջ պատճառ դառնալով չորս անձերու մահուան 113 անձերու վիրաւորուելուն: Թի. Էյ. ը ստանձնեց արարքին պատասխանատուութիւնը:

1970էն ի վեր Ի. Թի. Էյ. ը ամէնէն զօրաւոր պատկ քաղաքական կազմակերպութիւնը եղած շնորհիւ իր կատարած բռնարարներուն: Սակայն, խումբ մը երիտասարդներ առանց դրոշակաւոր բռնարարներու չեն դիմել: Անոնք այս յեղափոխական պայքարը արդիւնք է պատերուն օտար կառավարութեան մը կողմէ ննջող ըլլալուն. անոնց պայքարը արդիւնք է հարիւրաւոր տարիներ գերութեան վիճակին: Ի. Թի. Էյ. ը զինեալ պայքարը բողոքի արտայայտութիւն մըն է ժողովուրդի կողմէ, որուն համար ուրիշ միջոց մնացած:

Այդ պայքարը բողոքի արտայայտութիւն է պատկ ժողովուրդի շահագործողներուն Եւ իրենց ազատութիւն տարրական իրաւունքներուն հանդէպ անտարբեր մնացած քաղաքական դէմ:

Պատերուն համար զինեալ պայքարը դարձած է վերջին միջոց ձեռք բերելու իրենց անկախութիւնը: Անոնք վնասած են զենքի վար չղնել միջոց իրենց նպատակներու հաջողութիւնը:

Հ.Յ.Դ. ԵՐԻՅԱՍՏԱՐԻՆԳՆԵՐ ՄԻՈՒՆԻՔԻՆԵՐ

EASTERN U.S.A.

Lisbon Five Commemorated in Washington

WASHINGTON, D.C. — Over a year after their heroic deaths in Lisbon, Portugal, the five Armenian youths who came to be referred as the "Lisbon 5" were remembered in a ceremony in Washington, D.C., on Sunday September 16, 1984. The solemn commemorative event which took place in a small meeting hall of a D.C. university was organized by the local chapter of the Armenian Youth Federation, the ARF gomideh and the Homenetmen.

The ceremonies began at 7:45 p.m. with around fifty people present. The local AYF president asked everyone to stand up for a minute of silence in memory of the fallen heroes. In the dark, five youths placed candles in front of the large portraits of the Five set on tables in the front part of the room. A member read the message of the AYF Central Executive on this occasion.

Five people were invited to read ex-

cerpts from letters by the heroes' relatives to the Armenian media, expressing their faith in the cause for which the young men had given their lives consciously.

A message was also delivered on behalf of the local ARF gomideh by one of the ungers. A sight-and-sound show tracing the development of the Armenian revolutionary movement was presented, followed by a lecture delivered by the representative of the AYF Central Executive who had come from Boston expressly for this event. He provided a brief description of the events of July 27, 1983 during which the five young men gave their lives. Then, he briefly dwelled on the message they had tried to convey to the world and to the Armenian people.

In conclusion, a tape rendering of the poem, "To the Terrorists" by Siamanto was presented.

The ceremony left everyone deeply moved.

New Jersey AYF Chapter Holds Its First Meeting

RIDGEFIELD, NJ — On Friday, September 14, the New Jersey AYF Arsen Junior Chapter held their first meeting of the 1984-85 fiscal year. The meeting was opened by the president with the singing of "Harach Nahadag." Thirty-six AYF members were present. The new executive presented themselves and their respective offices to the chapter. Then the president, Antovk Pidedjian, made some opening remarks. After this introduction, the chapter reviewed the major objectives set out by the executive for the coming year. The most important activity will be a New Jersey junior/senior weekend. The purpose of this weekend is to promote junior-senior interaction and exchange of ideas. The president reminded the chapter that a heavy emphasis will be placed on the educational program on this weekend.

Following a few minor announcements by the executive, came

the most important part of the meeting — the educational. The educational directors, Tom Aljian and Neiry melikian, presented a lecture on the history and the revolutionary importance of the songs "Mer Hairenik" and "Harach Nahadag." The songs were translated and distributed to every member to make certain that all ungers understood the meaning.

To end the meeting in a more fraternal spirit, the educational directors split the chapter up into three groups to have a singing competition. A fourth group was made up of the concerned senior members who were present at this meeting. Following the meeting a social gathering was organized by the new executive in order to begin the year in a comfortable atmosphere. The New Jersey Arsen Junior Chapter is following a clear educational, political and social plan which will definitely succeed this year.

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

Հայ Քաղաքական Բանտարկեալներու Նուիրում Ձեռնար

Հ.Յ.Դ. Արմենիա Երիտ. Մ. քեան Փայլածոյի «Արշաիր Շիրան» Մասնաբաժնի վարչութեան կազմակերպութեամբ, Ուրբաթ Օգոստոսի երեկոյեան, «Արմեն» շէնքին մէջ տեղի ունեցած է հաղափական բանտարկեալներու նուիրում ձեռնարկ, որուն ներգտնուած են շուրջ 90 երիտասարդութիւններ:

Անորէն Հայրապետեան սպարեւով կարդացած է հայկական արեւելահայկական եւ անոր տուն տուած պատմաւորներուն մասին ընդհանուր ակնարկ մը, որմէ ետք, Սիլվա Լ. գաշեան հայերէնով անդրադարձաւ հայկական ահաբեկչութեան գաղտնիքներէն զգացուցած բարոյական սկզբունքներուն, մասնաւորաբար ծանրանալի գաղտնի անձնագրի գործողութեան ընթացքին նախատեսուած հինգ երիտասարդներու եւ անոնց ծնունդի յօսքերուն վրայ:

Օրումն բանախօս Մարիա Ռո. Պերպերեան սպանեւեւով մանրամասն վերլուծած է հայ հաղափական բանտարկեալներու պարագայը սերտելով նախ իրաքականութիւնը, որմէ ետք, ապա՝ կապով թոյրը բուրբ պետութեան անոր դաշնակից արեւելեան թէ քրեական կաշառակալութեան կողմէ հայ ժողովուրդի արդար պահանջներէն զգացուցած դաւերուն:

Այնուհետեւ, ներկայ երիտասարդներու մասնակցութեամբ տեղի ունեցած է վիճարկական սուլիս, որու ընթացքին մասնաւոր կերպով շեշտուած է, թէ ահաբեկչական պայքարը անկաշառակալ եւ մաս չի կազմեր ընդհանուր հաղափականութեան մը, որ բոլոր նախադրեալներէն ծրագրուած կերպով գործէ՝ տնտեսական, հաղափական եւ քաղաքական կարեւորութիւններով:

Հ.Ե.Դ. ԱՐԵՎԻՍՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Աշխատանքներ

Հ.Ե.Դ. Եւ Շանթի Առաջնորդութեամբ

ՀԱՅ ԱՇԽԱԿԵՐՏՆԵՐ Կ՛ԱՅՑՅԵԼՆԵՆ UCLA

Armenian Students Visit UCLA

Ուրբաթ, 26 Հոկտեմբեր 1984-ին յերաշտուկ օր մը եղաւ UCLA-ի համար: Արդարեւ, այդ օր, առէի քան 250 հայ աշակերտներ, յորորը հայ ազգային կամ հայրային փորձարաններու աւարտական դասարաններէն, UCLA եկած էին ծանօթանալու համար համալսարանին եւ անոր մատուցած ուսումնական կարեւորութիւններուն:

Նկատի ունենալով, որ Հոկտեմբերը հայկական մշակոյթի շաբաթուած ամիս կը նկատուի, Հ.Ե.Դ. «Շանթ» Ուսանողական Դասընթացի եւ Հայ Երիտասարդաց Կանոնադրութեան UCLA-ի հրաւիրած էին «Ֆերահիան», «Մոզ Եւ Ալէք Փիլիբոս» եւ «Մեսրոպեան» ազգային փորձարաններու ինչպէս նաեւ «Կրկնակի Հայ» Հոսիքը:

Հայտնի Հայկական Հայր Եւ Մայր լի Հայր Ծանօթութեան փորձարաններու աւարտական դասարաններու հայ աշակերտութիւնը, միասնաբար օր մը անցընելու համալսարանին ներս եւ ծանօթանալու անոր բնական ուսումնական կարեւորութիւններուն:

Կէսօրէ առաջ ժամը 9:30էն սկսեալ, աշակերտները ժամանեցին համալսարան, հաւաքուելով «Նորթ Քամպուս»ի ճաշարանին առջեւ, ուր գիմնաւորուեցան «Շանթ»ի եւ Հ.Ե.Դ. ընկերներուն կողմէ: Ապա, աշակերտները բաժնուեցան փոքր խումբերու, եւ UCLA յաճախող ընկերներու զեկափարութեամբ շրջեցան համալսարանի զանազան բաժանմունքները, համաձայն աշակերտներու մասնագիտական

entrance preparations.

A student from Ferrahian and a member of the AYF Roupén Chapter, Tamar Der Megerdichian, recited a poem.

Dr. Onnig Keshishian from the Armenian Educational foundation spoke to the students about scholarships offered for Armenian students.

Following the speeches, the Musical Group "Armen," a group of students from Ferrahian H.S., played Armenian and American music.

The last speaker was historian and Armenian History lecturer, Prof. Richard Hovannisian who explained the Armenian Studies Program at UCLA.

After eating lunch, the students split up into their groups preparing to depart.

The organizing committee gives special thanks to Mrs. Armine Hacıpian, Hermine Mahserjian, Alice Madenlian, Khatoun Pakradouni, Virginia Geagen, Alice Petrossian, Vahe Isahagian, Shahe Keoghlian, the principals of the participating Armenian and public schools and their Boards of Trustees for their help in making the day a success.

հետաքրքրութիւններուն:

Շրջապատուի աւարտին, յորոր ժամերը հաւաքուեցան համալսարանի մեծագոյն սրահին՝ «Կրանտ Պոլիսմի» մէջ, ուր, Հ.Ե.Դ. «Շանթ» Ուսանողական Միութեան համալսարանական կորիզներէն՝ յայկական Ուսմանց Միութեան կողմէ կազմակերպուած, տեղի կ'ունենար արուեստի ցուցահանգէս: Արդարեւ, նոյն օրը, կէսօրէ առաջ ժամը 10էն սկսեալ, գերոյիշեալ սրահին մէջ ցուցադրութեան դրուած էին Լուս Անճելյանի երեք հայ երիտասարդ արուեստագէտներու՝ Վահէ Պէրպէրեանի, Նարայէ Նազարեանի եւ Հէրի Որբերեանի գործերը:

Սրահին մէջ, ցուցահանգէսին զուգրկեալ, գործադրուեցաւ յատուկ յայտագիր մը: Հաւաքուած աշակերտութեան, կազմակերպող Միութիւններուն կողմէ յարկալուստի խօսք ուղղեց ընկերուհի Մէրի Առաքելեան: Ան յայտնեց, թէ Քիսկապէս մեզի համար մեծ հաճոյք է այսքան մեծ թիւով հայ աշակերտներու հետ օր մը անցընել համալսարանին ներս: Կը յայտարարէր, որ այսօրուայ մեր ծրագիրը օգտակար կը հանդիսանայ մեր ապագայ ուղին ճշգրիտ գծով: Մենք, հոս համալսարանին մէջ թէ գալուքի մեր կեդրոններէն, գաւառաւ եւր ամէն մեկով մեզ ստեղծակցելու մեր ուսման համար: Մեր խորհրդէն, կը յայտարարէր մեզմէ իւրաքանչիւրը իր նպատակն ու ներդրումը կը ընեն յայտարարականքին եւ Հայ Կանոնադրութեան ներս:

Համալսարանի տնօրէնութեան կողմէ պր. Պրայն Քիլը բարեկալուստ մնայեց աշակերտներուն, որմէ հոր խորհրդանշան Քիլը Էդուարտ յաւելեալ տեղեկութիւններ տուաւ համալսարանի մասերու նախապատրաստութեանց զնոյ:

«Ֆերահեան» փորձարանի աշակերտուհի եւ Հ.Ե.Դ. «Ռուբէն» Ուխտի տնգամ ընկերուհի Քամար Տէր Մկրտիչեան արտասանեց «Հայու Հոգին» բանաստեղծութիւնը:

Արեւմտեան Ամերիկայի Կրիկեան Քեմի Առաջնորդարանի կողմէ յառաջացուած Կրթական Խորհուրդի փորձ-գործաւար տոքթ. Օննիկ Քէշիշեան զեկուցեց ուսանողական կրթանպաստներ ապահովելու կարեւորութեանց մասին:

LOS ANGELES—Friday, October 26, 1984 was a special day for Armenian senior high school students. The A.R.F. Shant Student Association and the Armenian Youth Federation invited the students from Ferrahian, Rose and Alex Pilibos, and Mesrobian Armenian schools along with the Glendale, Hoover, and Marshall public high schools to UCLA so that these graduating classes would get the chance to familiarize themselves with the UCLA campus and about the scholastic opportunities offered at UCLA.

When the students arrived at the UCLA campus they were greeted by the Shant and AYF ungers. The students were then split up into small groups and were guided around the campus to the different departments.

After the tour of the campus, all the students gathered in the Grand Ballroom where the artworks of Vahe Berberian, Narbeh Nazarian, and Harry Vorperian were exhibited. During the art exhibition there was a speech by one of the organizing members, Mary Arakelian. A welcoming address was given by UCLA Dean Mr. Brian Cate. UCLA Counselor Cathy Eschbode spoke about college

AYF Walk-A-Thon Raises \$7000

MONTEBELLO, CA—After a week's postponement, Armenian Youth Federation members in Southern California marched in a Walk-a-thon on Sunday, November 11, as a re-dedication to the spirit of the AYF and the goals of the organization.

Beginning at 2 p.m., almost one hundred AYF members, ranging from 10- to 22-years-old, took the 1.4 mile route through the streets of Montebello from the Holy Cross Armenian Church to the Armenian Martyrs Monument at Bicknell Park.

Junior and senior members participated in the walk, although only juniors were supposed to participate. "One cannot let the young ones

(Շար. էջ 251,6)

Դարձեալ «Ֆերահեան» վարժարանէն, աշակերտական «Արմէն» նուագախումբը խանդավառ մթնոլորտ մը ստեղծեց, նուագելով հայկական եւ ամերիկեան եղանակներ:

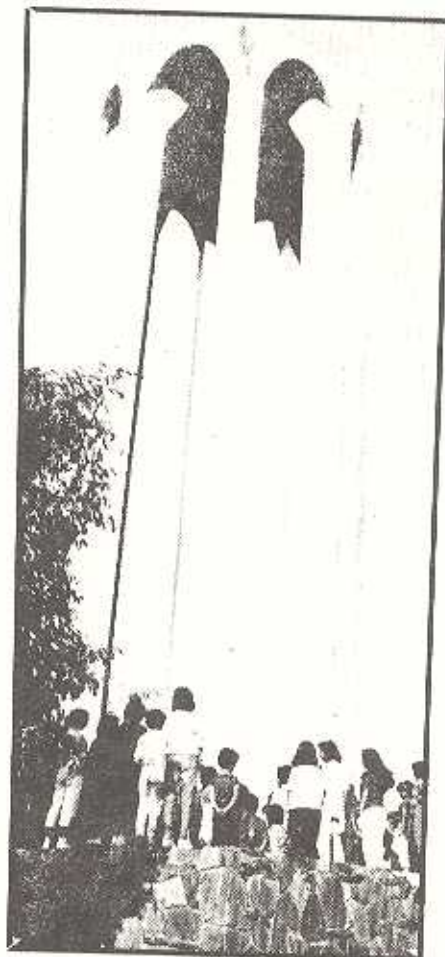
Վերջին խօսուողը եղաւ պատմաբան եւ Հայոց Պատմութեան դասախօս փրոֆ. Բիշրաթ Յովհաննէսեան, որ հանգամանօրէն բացատրեց համալսարանի հայագիտական ծրագիրները:

Յայտագրի աւարտին, աշակերտները հաւաքուեցան «Շնորհրդ Բուսաթ»ին մէջ, ուր «Շանթ»ի եւ Հ.Յ.Դ.ի ընկերները ճաշ սպասարկեցին: Ծաշէն ետք, խումբերը բաժնուելով իրենց փոխադրակառքերով վերադարձան, լաւագոյն տպաւորութիւններով:

Կազմակերպող Միութիւնները ժանաւոր շնորհակալութիւն կը յայտնեն տիկիններ Արմինէ Յակոբեանին, Հերմինէ Մահսէրէճեանին, Ալիս Մատէնկեանին, Խաթուն Բաղրատունիին, Վրլանդա Կէլկերին, Ալիս Պետրոսեանին, պարտներ Վաշէ Բուհակեանին, Շահէ Քէօրօյեանին, ազգային վարժարաններու անօրէններուն եւ Հոգաբարձութեանց, որոնց բոլորին գործակցութեամբ կարելի եղաւ իրագործել այս ձեռնարկը:

Հայ աշակերտութեան նմանօրինակ համալսարան մեծապէս կը նրպաստէ անոնց միջեւ կապի զօրացման եւ աշխարհային հայապահպանման սրբազան գործին:

march alone," said one of the seniors who accompanied the juniors. "This spirit is what marks the true AYF member," said an A.Y.F. Central Executive member, also walking that afternoon.

Sponsored by the A.Y.F. C.E., the Walk-a-thon raised more than \$7,000.00 from sponsors from the community solicited by the young AYF members prior to the event.

"Programs such as the annual Walk-a-thon, song nights, and other such events give the members an opportunity to meet members from other chapters," said the C.E. member.

This year, members participated from AYF chapters in Glendale, Pasadena, Los Angeles, Long Beach, Orange County, Torrance, San Fernando Valley, and of course, Montebello.

Following a brief gathering at the foot of the Martyrs' Monument, the AYF members were taken to Mesrobian Armenian School in Pico Rivera. There, a warm meal had been prepared by members of the Montebello Vahan Cardashian

Seniors, with a little help from a C.E. members.

The money raised through Walk-a-thon are used to fund educational programs and some of other worthwhile programs of AYF.

ՄԻԱՅԵԱԼ ԶԵՌՆԱՐԿ

ՓԱՍՏԱՏԻՆԱՅԻ ՄԵԶ

Գրեթէ բոլոր շրջաններու պատանեկան ուխտերու գործունէութեան ծրագիրները մշակուած գործադրուած են: Անոնց կարգէր նաեւ Շարաք, Հոկտեմբեր 2 1984-ի խրախմանքը:

Մօտաւորապէս 80 կրտսեր քեր-ընկերուհիներ՝ Փաստաթիւ Օրէնն Քաունթի եւ Հոյիվուտի շրջաններէն հաւաքուած կը լեցնէին Փաստաթիւի Հայ Կեդրոնին բաւոյ սրահը: Նրեց ընկերներու կամաւոր օգնութեամբ, անոնք փոխադրուեցան մարգարաշտ մը, ուտելի ունեցան պասէթպոյի եւ վաճառքի մրցախաղեր. երկու խաղեր պարագային ալ Հոյիվուտի «Սողոմոն Թէլիքեան» կրտսեր Ուխտագրաւեց անաջնութիւնը:

Նոյն ձեռով վերադարձան Հայ Կեդրոն, ուր Փաստաթիւի «Նիկոլ Դուման» կրտսեր ուխտագրակերպութեամբ պատրաստուած խրախմանքը սկսաւ ժամը 7ին:

Կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ հանելի մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ. պարեր, երգերն եւ կերուխումը յաջորդեց, ինչպէս նաեւ մտերմիկ կապեր հաստատուեցան եւ կարծիքներ փոխանակուեցան իրար միջեւ:

Բարձր ոգին միշտ ներկայ էր իրենց մօտ, բայց զգալիօրէն բացակայ էր հայերէնը: Այս մէկը լուրջ մտահոգութիւն մը դարձաւ է վերջերս: Փաստաթիւի Ուխտը յատուկ միջոցառումներու ձեռնարկած է յալփառարեւելու համար վերոյիշեալ պարագան:

Շատ աւելի խանդավառ մթնոլորտի մէջ ուշ ժամերուն վերջ գտաւ խրախմանքը:

ԼՈՒՐԵՐ ՌԻԽՏԵՐԵՆ

ԿԼԵՆՏԵՅԼ
ՌՈՒԲԵԼՆ ՈՒԽՏ

Roupen Chapter Ungers Discuss Apartheid in South Africa

GLENDALE—On the eve of October 7, a heated discussion was to take place on the topic of Apartheid in South Africa. Unfortunately, all hopes of having a stimulating discussion were abandoned as only a handful of seniors showed up, six to be exact. In any case, it was a comprehensive and informative presentation from which all who were present benefited. The questions that were asked afterwards ranged from the history of South Africa to the resolutions passed by the UN in preventing racial segregation and discrimination.

Bearing in mind that the executive body of the Roupen Chapter has taken steps to remedy this situation, we are confident that all ungers will show up next time!

ՖՐԵՏՆՈ
ԳԼԵՆԴԱ ԶԱՌՈՒՅՈՒՄ ՈՒԽՏ

A Film Strip Night

FRESNO—On the night of October 7, the Fresno AYF Kevork Chavoush Chapter had an "Agoump Night" at the Armenian Center. 17 ungers were present.

We watched film strips under the title of "Conducting a Meeting", while listening to cassettes for the instructions.

We all found it very useful and educational. When the film was over, we had a delicious pizza which was a surprise from our chapter's executive.

We thank the C.E. for sending those filmstrips to us, and we hope more interesting ones will be sent to us soon. We also thank our chapters executive members for that pizza dinner because we were starving!!

Greysia Vanoyan

ՍԱՆ ՖՐԱՆՍԻՍԿՈ
ՌՈՍԴՈՄ ՈՒԽՏ

The Rosdom Chapter Halloween Party

BAY AREA—The AYF Rosdom Chapter had a Halloween masquerade party on November 2, 1984, for all members and non-members. The chapter attracted some new members and some very interesting costumes. The costumes included an Egyptian, a girl dressed in Scarlet O'Hara, and a few Arabs. There food and games for kids, and the D.J.s were ungers Steve Sarkissian, Missak Bavoukian, and Sahag Balian which made this party so fun. The atmosphere was very fraternal. This event was a great success and was a great way to have a barrel of fun!

ՀՈՒՍՏՈՆ
ԴՐՈ ՈՒԽՏ

Houston Youth Take AYF Oath

HOUSTON—Only a few months have passed since the foundation was laid for the formation of the Houston AYF Dro Chapter.

That foundation led to the final membership oath of several Armenian young persons, both boys and girls, taken on Saturday, November 3, 1984. After a novitiate period, the Houston Dro Chapter members were ready. The ceremony took place in the presence of over 50 parents.

In their first public activity, the Dro Chapter senior and junior members organized a program which included group singing of national and revolutionary songs, a recitation and slide show by Unger Ara Hagopian.

Ungerouhi Zorena Ohanian stated in her opening speech that "as a newly established chapter, we believe that with the aid of our advisors, our united spirit and our enduring efforts we will be able to create a new enthusiasm within the Armenians living in Houston."

Ungerouhi Sosse Sarikhanian stated that "as AYF members, we are aware that our obligation is to aid the Armenian Revolutionary Federation in establishing a free, independent, and united Armenia on our historical lands."

Unger Levon Vartanian, speaking in English, informed the audience about the activities the chapter has organized and Unger Arshag Ohanian, from the region's "Aghpiur Serop" A.R.F. Gomideh, was invited as the godfather to administer the oath to the novitiates.

Unger Apo Boghigian, from the Los Angeles office of the A.Y.F. C.E. presented a slide show depicting AYF History and present activities. Taking into consideration that Houston is isolated from regions with large Armenian populations, Unger Boghigian emphasized the importance of the participation in activities such as camp and seminars within the "Dro" Chapter.

Encouraging the newly formed AYF Chapter, a number of ungers made generous donations including sponsorship for two AYF members to attend the AYF Summer Camp in California next summer.

ԼՈՆԿ ՊԻՉ
ՍՕՍԷ ՈՒԽՏ

"Fedayagan Arshav"

When the news about the "Fedayagan Arshav" spread, everybody was excited. We were all looking forward to this event. The thought of hiking, singing, and gathering around the fire and eating Armenian food filled us with joy.

The Long Beach and Montebello junior chapters arrived at the beginning point of the trail approximately at 5:30 p.m. on Saturday. By the time all the chapters were ready with their warm clothes on for the ascent, an educational about the fedavis given by Unger Ara began at 6 o'clock. It

Figure 1

three chapters, Long Beach, Montebello, and SF Valley began the hike at 7:30. We hiked 2 miles with very few flashlights, little water and little rest. When we arrived at our destination, a few ungers went looking for wood. A large fire was burning within half an hour. Dinner was ready to within another half an hour. We all ate our delicious dinner of beef stew and lahmajoun heartily. After that, we gathered around the fire and fell asleep under the stars.

The next morning, we woke up, ate *banir hatz* and tea, cleaned up and headed for AYF Camp. At camp, we had an educational and song competition. The SF Valley Chapter beat the joint Long Beach and Montebello chapters in the competition. We ate lunch and headed for home at three o'clock.

Now we know of the hardship the fedayis went through to fight the Turks. This activity was a very memorable one. I'm sure we're all looking forward to it again next year.

Haig Chahinian

2041S

ՄԱՐԴԱՐԱՊԱՏ ՌԻԽՏ

Sardarabad Chapter Executive Forms New Committee

ENCINO—During a recent chapter meeting, a suggestion was made to the Saradarabad Senior Chapter Executive to make a study of the reasons why formerly active chapter members tend to lose their enthusiasm. Finding this suggestion to be a constructive one, the chapter executive decided to appoint a Research Committee whose goal will be to draw conclusions from this phenomenon which plagues our organization.

The Research Committee plans to interview several former members of the Sardarabad Chapter who, after several years of active participation, have become either disillusioned or have left our ranks for other unknown reasons. In addition, the committee will prepare an extensive questionnaire designed to focus on problems which all our chapter members have in dealing with their degree of participation in organizational activities. The chapter executive has made all of its attendance and membership records available to the committee for its use in order that it may prepare its questions and decide its course of action accordingly.

The decision to form such a committee arose out of a general concern which seems to exist in the entire organization. It seems that although the disciplinary rules of the AYF Constitution are and must be upheld in expelling inactive members, the reasons why such members become inactive have never become known. It is our hope that the efforts of the Research Committee will result in the conclusive determination of a trend or pattern which leads to this problem.

Furthermore, the chapter executive feels that this study is extremely important for the future health of the Sardarabad Chapter, and if successful, that this project should be expanded from a local to a regional level for all chapters.

ՕՐԷՆԾ ԶԱՌԻՆԹԻ

Ա. ՍԵՐՈՖ ԵՒ Ա. ԵՐԿԱԹ ՈՒԼՍ

«Աղբիւր Սերոբ» Ուխտի
«Ասպարէզի Երեկոյ»ն

ՈՐԷՆՉ ԲԱՌԻՆԹԻ.— Սեպտեմբերի 8ին, «Ասերոր» Ուխար ունեցաւ «Ասպարեզ»ի գիշեր մը կայութեամբ բաճկ կրտսեր եւ ութ երեք ընկերներու Իրիկուան նիւթն էր դիտել «Արիւնապարտը» եւ ֆիլմի ընթացքին հարցեր յառաջացնել, որոնց նիւթեր էին վիճարանութեան համար:

Հաջորդ որոն հարց պիտի վիճարանեինք այն և
անիլի լաւ ևր եթէ հայդուկները մեռցնէին ֆի
նքոսին տեղն ու տեղը, եւ ինք ահաւա մատնեց
նոնք:

Նկատի ունենալով թէ միայն երեք ընկերներ մասնակցեին, խնդրուեցաւ երեցներէն լռել, որպէս թէ կրտսեր ընկերներուն մնար:

Կրտսեր ընկերները կը բաշտուին թէ կը վախճնանակցելէ: Ընկերները կը վախճային կարծիք յանկու, կարծիով թէ կրնան խայտարակուիլ սիւաւը ըսելով: Իրենց վստահութեամբ թէ մէկու մը սիրոյը ընկերները կրնային սորվիլ:

Մէյ մը որ խանդավառութիւնը սկսաւ, այդ ժամար էր դադար մը տալ գիշերուան: Ընկերները մնանէին յեռն ի վար արագացող ինքնաշարժի մը կարելի չէ կեցնել դիւրութեամբ: «Ասպարէզի Գիշերը» գտաւ պատիկ ժամերուն, կարգ մը ընկեր որոնք հագին վեց-հօք տարու կային, անուշ անուշ մրաբէին: Արթուն մնացող ընկերները շատ քանակով հարստացուցին իրենց գիտելիքներու պաշարը ուրիշներէ ոչ միայն ֆիլմին մասին կը վիճարանէ ալ դուրսէն ուրիշ ներքերու մասին ալ կը վիճանէին:

$$0_p \quad U_p$$

Հանրային Պատեզի Մեջ

Կիրակի Սեպտեմբեր 30, 1984ին, Օրենք Քառ
դիի «Աշուտ երկաթ» եւ «Աղբիւր Սերօք» երեք եւ Կր
սեր ուխտերը դաշտագնացութիւն մը ունեցան Լրվ
բաղաւի «Հէրիդէյն Փարֆ»ին մէջ: Ներկայ էին երես
ունկերներ:

Ժամը ՑԷՆ սկսեալ, Օրէնն Քառնդիի Հայ Կեդրոն վերակենդանացաւ մեծերով ու փոքրերով: Բոլորս պատրաստ էինք հանելի օր մը անցնել: Մինչեւ մեկնում, Կեդրոնի դուրսը արդէն խաւսած էր: Կեդրոնի սիւրսը կանգ առաւ երբ ընկելները հանրային պարտէզ մեկնեցան:

ԼՈՒՐԵՐ ՈՒՆԻՏԵՐԵՆ

«Հէրիթէյն Փարք»ին մէջ ազատօրէն քառական խաղալէ յետոյ Բանի մը կազմակերպութեամբ խաղեր խաղացան, ապա՝ նաշնցին: Ճաշէն ետք, «Փարք»ին կից գտնուող երկրորդական վարժարանի խաղավայրը գացին: Հոն, ընկ. Հրաչ Հինդիանը դաստիարակչական տուաւ Ուրփայի Հերոսամարտի նշանաւոր հայուհիներէն Նոյսաբէք Նօթնդրայրեանի եւ խանութ Քեքենեանի մասին: Ընկերը շնորհ դրաւ այն իրողութեան վրայ թէ ինչպէս անցեալին հայուհիները կարեւոր դեր ունեցած են յեղափոխութեան մէջ, այնպէս ալ այսօրուայ հայուհիները իրենց վստահութեամբ դերը կրնան ստանձնել:

Դաստիարակչականէն ետք, վոլիպոլ եւ թաշկիմակ փախցընել (սթիլ-տը-պէլլըն) խաղցանք ապա՝ մեր տունները մեկնեցան:

Օրուան ընթացքին յստակ էր թէ կրտսեր ընկերներուն թիւը երապատիկէն աւելի էր երեցներուն թիւին եւ նախընտրելի էր աւելի մեծ թիւով երեցներուն մասնակցութիւնը:

Orange County Chapters Hold Picnic

ORANGE COUNTY—AYF Ashod Yergat and Aghpiur Serop chapters had a picnic on Sunday, September 30.

We all met at the Armenian Center at 9:30 a.m.

The day started with playing volleyball. Some of the younger ungers went to the sandbox while the others were taking pictures by the lake. After all the ungers came we had a game of "steal the bacon." By then it was time for lunch. While some of the seniors helped with barbecuing hamburgers, the others were busy socializing with the juniors. After lunch, we all got together for an educational given by unger Hratch Hintlian. We had another game of volleyball and "steal the bacon" after the educational.

Everyone was tired by 4 o'clock. We said our goodbyes and got ready to leave.

In the future I wish our chapter will do more activities with our seniors.

Nairy Melkonian

«Ասպարէզ»ի Երեկոյ

Մեր Ուխտը շատ մը «Ասպարէզի Երեկոյ»ներ ունեցած է եւ պիտի ունենայ: Բայց Սեպտեմբեր 28, 1984ին որոշուած «Ասպարէզի Երեկոյ»ն տեղի չունեցաւ:

Սովորական երեկոյք է որ մենք գրեմք յաջողած ձեռնարկներու մասին, բայց կը վարանինք արձանագրելու անյաջողութիւնները:

Երեկոյքներու վերլուծումով զբաղողներուն համար ամէնէն հետաքրքրական երեկոյքները մարդկային երեկոյքները պէտք է ըլլան: Մեր պարագային՝ Ուխտի մը պատկանող ընկերներու երեկոյք էր

պատահածը: Եւ այս ընկերներէն կախեալ էր ձեռնարկին թէ՛ յաջողութիւնը եւ թէ՛ ձախողութիւնը: Իւրաքանչիւր ընկեր կրնար յաջողութեան նմարը շարժել իր նպատար բերելով կամ՝ չբերելով ձեռնարկին կազմակերպութեան եւ մասնակցութեան մէջ: Այս երեկոյքը նաեւ անոնցմէ էր որ իրմէ սպասուած արդիւնքը չբերաւ, բայց օգտակարութենէ զերծ չմնաց:

Այս անյաջողութիւնը չկրկնելու համար Ուխտի անդամները պէտք եղած զգուշութիւնները ձեռք պիտի առնեն: Վերաբնութեան պիտի անցնենք մեր իսկ Բայքերը աւելի յաջող կերպով, մեր գործերը իրագործելու յոյսով ու նուիրումով:

Վիճակագրութեամբ հետաքրքրուողներուն համար ալ աւելցնեմք թէ հաւաքավայրը բողբէլ առաջ 50 առ հարիւր ներկայութիւն կար, բայց մեր Ուխտին չափանիշով քաւարար չէր:

ՌԻԹԱ ՀԻՆԴԻԱՆ

ՀՈՒՎՈՒՑ

Ս. ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ԿՐՏՍԵՐ ՈՒՆԵՑ

Hollywood Juniors' Gathering

HOLLYWOOD—Saturday, October 20 was the day we had been waiting for weeks. It was the day that Soghomon Tehlirian of Hollywood would be competing with Serop Aghpiur of Orange County and Nigol Touman of Pasadena.

All of the AYF members of Soghomon Tehlirian Chapter met in Alex Pilibos school. We questioned ourselves about our competition; "Will they be better than us?", deciding to try our best in order to win.

On our way to Pasadena we sang revolutionary songs in the van until we got to the Pasadena Armenian Center. We also made a lot of new friends, but we forgot all about them when the games began in Blair High school. We only cared about "Soghomon Tehlirian" winning and nothing else.

The first game was volleyball; Hollywood vs. Orange County. Hollywood won 15-4 and 16-14. Hollywood being the winner, played against Pasadena and, again, Hollywood won 15-5 and 15-8. The second game was basketball.

Pasadena vs. Orange County:

Pasadena won 28-8.

Hollywood and Pasadena were going to play in the final game. We

Hollywood and Pasadena were going to play in the final game. We had cheered so much that our throats hurt, but we couldn't stop our cheering during the last game. The last game was won by Hollywood 50-28.

"Soghomon Tehlirian" was very happy and very proud because we had achieved our ultimate goal. Once again we went back to the Armenian Center in order to have a little celebration.

We enjoyed the celebration a lot. After eating everyone began to dance. We danced to Armenian and English songs. Everyone got into the mood to party and had a

ԼՈՒՐԻՆԻՍՏԵՐ

good time.

On the way home everyone was in a quiet mood. We felt tired after the long day we had had. But most of us were restoring the details of that special Saturday.

Virginia Ouzounian

Kidnap Breakfast

HOLLYWOOD—Early in the morning on the 21st of October, all of the Hollywood AYF junior members were kidnapped by the Musa Dagh Senior Chapter. We were all taken by a van to breakfast. That early in the morning no one was really interested in eating breakfast, instead we were trying to go back to sleep—hoping that this time we wouldn't be interrupted.

Our last stop was at a store called Panos; we stopped there so we could get the food. By now everyone was hungry and wanted to eat, forgetting all about sleeping. We went to the Armenian Center and started on our breakfast. We ate Knefe-Bjebne and Crossiant. It was an ideal breakfast.

After our breakfast, we thanked the seniors by our "hink tzap," and were once again delivered home by the van (and our parents didn't even pay any ransom money). We had all this adventure on our so-called "Kidnap Breakfast."

ՀՈՒՎՈՒՏ ՄՈՒՍԱ ՏԱՂ ՈՒՆՏ

Musa Dagh in Action

HOLLYWOOD—The Hollywood AYF Musa Dagh Chapter held its first Asbarez Night on September 28, 1984. After Unger Vahe Yacoubian presented his "Thoughts on Political Violence," and a discussion of the issue followed.

On October 6, 1984, the Musa Dagh Chapter held its bi-weekly meeting with the Glendale Roupen Chapter. The joint meeting gave an opportunity for both chapters to learn about each other.

—The Public Relations Committee of the Musa Dagh Chapter held an AYF Day on October 11, at John Marshall High School. After Unger Sarkis Berberian's brief concise speech, there was a slide presentation. Almost 40 students attended the meeting. The committee plans to introduce the AYF to the Armenian students in the Hollywood area.

Ահաբեկիչներ...

(Շար. էջ 181-ը)

տարեկան տղաքը կոխի կը դրկէ իսկ Բեկընը Ռուսիան ուրախածելու կատակներ կ'ընէ: Վաթսուն տարի հարիսալի կաթցան լեցուցիմք մեր արցունքով, ողբերով, եւ ցոյցերով: Բայց այս ամէնքը կաթսային մէջ լուծուեցան: Զենքը թող մեր երկաթէ շերտիւր ըլլայ: Զառնեմք

մեզի պատկանածէն աւելի, բայց մեր իրաւունքն ալ չկորսնցնենք: Մոռնանք վրէժը բայց միշտ պահանջենք մեր հողերը եւ արդարութեան հասուցում:

Գեղեցիկ նկար մը չէ եթէ հեռատեսիլէն տեսնենք ահաբեկուած թուրքի մը նկարը: Բայց զարհուրելի է այն տեսարանը որ հազարաւոր իսլամներ տեսնենք ինչպէս

In the name of truth...

(Cont. from pg. 5)

them, which even if respected, remain superficial, carrying no weight within the government's political sphere.

And the proof of all this is that Reagan, and even the presidential candidate Jimmy Carter, in 1976, when setting their sights on the White House, made promises to Armenian Cause committees, having them believe that they would be staunch supporters, while actually forgetting their promises after election time. Thus, continuing the long-standing tradition of the American government "courting" the Turkish government, overlooking any and all anti-Armenian measures they took.

President Reagan's actions were especially characteristic and predictable, when he equated international terrorist activities of the escalating forces of the Armenian liberation movements, condemning the Armenian terrorists and expressing his utmost sympathy with the Turkish government. Reagan also went so far as to render "alleged" to the factual crimes perpetrated by the Turkish government in 1915.

No, we are not wishful thinkers. We must not lose sight of the fact that such pro-Armenian gestures take place in such an atmosphere where the Armenian press and public opinion's stance regarding the Armenian Cause is already formed, and by no means sympathetic and ready to endorse Sassounian and other freedom fighters. And finally, as the icing on the cake, the American government, audacious enough to once again tarnish the Armenian name; this time using an American police officer to create a stir during the Olympic games. Armenians once again became the victims of another ploy on the part of the Turkish government.

We must not lose sight of the reality that within all of these gestures and announcements, the real culprit behind the genocide of a nation and the continuing genocide of the truth, the Turkish government, is never really spoken of, much less declared guilty.

And this is why, in the name of truth, we must realize that these gestures made on the part of the American government have no moral overtones and are indeed superficial. The steps taken by Armenian Cause committees and organizations may be seen as proof of this.

The rest are merely announcements and nothing more, only gaining meaning by the collective efforts taken by Armenian Cause committees.

Therefore, only with the strengthening of this collective effort can progress be made, making sure that what is given to us with one hand is not unjustly grabbed by another.

ախորի նաւապարհի վրայ: Կապ մը երկվայրկեանական վերջը դնէ թուրք հիւպատոսի կեանքի բայց սովը, չարչարանքը եւ վաթսուցիւնը որուն ենթարկուեցաւ 1,500,000 հայեր, կը չարչարէ աւարդը մինչեւ անոր վերջին շունչը: Ինչպէ՞ս կրնան ըսել թէ արդէ չէ ըրածնին:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1984 Սեպտեմբեր Յին, Իսթանպուլի մէջ Հայ Յեղափոխական Բանակի կատարած գործողութիւնը ձախողութեամբ վերջացաւ եւ իր երկու մարտիկներու կեանքը խլեց...

Մեր պայքարը կը շարունակուի ըստ մեր որոշած ուղեծիրին: Անոր թիրախն է թրքական յետադիմական կառավարութիւնը՝ իր բոլոր պաշտօնական ներկայացուցիչներուն ընդմէջէն:

Այնքան ատեն որ ան կը յամառի խեղաթիւրել պատմութիւնը, եւ ուրանալ հայ ժողովուրդի օրինական իրաւունքները, իրեն ոչ մէկ հանգիստ պիտի տանք: Զայն պիտի հարուածենք նոյն ինքն Թուրքիոյ մէջ, ուր կը վայելենք գործօն մասնակցութիւնն ու օժանդակութիւնը թրքական ընդշատակեալ յեղափոխական հոսանքներուն:

Պրիսթելէն, Լիզպոնէն, Վիեննայէն եւ Իսթանպուլէն ետք, Հայ Յեղափոխական Բանակը կը չաչտարարէ, որ պիտի հարուածէ թուրք կառավարութիւնը՝ աշխարհի չորս ծագերուն, մինչեւ որ հայ ժողովուրդը կարենայ արժեցընել իր օրինական իրաւունքները իր պատմական հողերուն վրայ՝ անարդարօրէն խլուած Թուրքիոյ կողմէ:

Կեցցեն Հայ Դատի մարտիկները,

Կեցցէ հայ ժողովուրդի պայքարը

Կեցցէ ազատ եւ վերամիացեալ Հայաստանը:

ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿ

ԶԱՅՆ ՄԸ ՀՆԶԵՅ

«Պատերազմի մէջ մեռնիլը պատահականութիւն չէ, այլ ողջ մնալը», ըսած է հայրենի գրող մը: Եւ հաւանաբար մօտիկ կամ քիչ մը հեռաւոր ապագային, հայ յեղափոխութեան նախկին մարտիկներ նստած հայրենի օճախներու շուրջ այդ խօսքով չիշեն իրենց ինկած զինակիցները:

Արդարեւ, վերջին տասնամեակին ծայր առած ու դանդաղ բայց հաստատուն քայլերով ծաւալող հայկական յեղափոխութիւնը կամ ազատագրական պայքարը պատերազմ մըն է յաչտարարուած, հայ մարտիկներու կողմէ, թուրք պետութեան դէմ: Հայ մարտիկներ աւելի քան իննիսուն տարուայ փորձառութեամբ գիտեն պայքարին պահանջած զոհողութեան աստիճանը եւ վկայ Լիզպոնի Հիւզը ու Իսթանպուլի Երկուրք, պատրաստ են ամէն չափանիշ կտրելու: Իսկ թուրք պետութիւնը գիտնայ կամ ոչ պայքարին իմաստը, արդէն իր մորթին վրայ զգաց ու կը զգայ մահուան սառստոր:

Ըլլան անոնք մարտիկներ կամ յեղափոխական զինուորներ, հայ ժողովուրդի այսօրուայ հերոսները անձանօք, ու ինկած նահատակները ծանօթ ու անձանօք իրենց արիւնով կու գան իոյ թափելու յեղափոխական պայքարի ազատատենչ կրակին:

Վերջին ծայրը, լսուած Պոլիսէն, եկաւ մեզի վստահեցնելու թէ իննիսնամեայ «Իսթանպուլը պիտի լինի արեան ծով» խոստումը վերանորոգուած է, իսկ յեղափոխական բանակի զինուորները չեն քնացած, այլ կ'աշխատին մութին մէջ, հարուածելու թշնամին ահաւոր կերպով:

Սիրելի անձանօք զինուորներ: Ձեր քիշատակին առջեւ կը խոնարհինք, ու կը խոստանանք բարձր պահել ձեր դրօշը, ձեզմէ ետք. դուք ինկաք, բայց վստահ ենք որ ձեր ընկերները արդէն աւելի վճռական կը շարունակեն ձեր ճամբան: Վարձքերնիդ կատար, ձեզի, իսկ անշեղ զնդակ ձեր ընկերներուն:

Վ.Ա.

HAYDUK

1862-1910

Text by Giorgio Pacifici

Format 25×33 cm., 176 pages, 99 period photographs, a historical chronicle,
3 reference maps, bibliography, bound covers,

Price US\$ 30.00

All orders must be accompanied by the corresponding amount due
Delivery by registered mail. Postal charges US\$ 3.00 for each volume

Distributor for USA and Canada

Tadeh-Barth Publications Inc. • 438 East Saddle River Rd.